

”I Will Build a Wall”:

Miten The Wall -meemeissä ilmenee internet-käyttäjien toisiinsa kohdistama vaikuttaminen?

Minna Seppälä

Pro Gradu -tutkielma

Mediatutkimus

Historian, kulttuurin ja taiteiden
tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun Yliopisto

Kevät 2019

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

SEPPÄLÄ, MINNA: "I Will Build a Wall": Miten The Wall -meemeissä ilmenee internet-käyttäjien toisiinsa kohdistama vaikuttaminen?

Pro Gradu -tutkielma, 61 s.

Mediatutkimus

Kevät 2019

Käsittelen pro gradu -tutkielmassani internet-meemejä ja niiden avulla tehtävää poliittista mielipidevaikuttamista. Tarkemmaksi aineistoksi olen valinnut Donald Trumpiin liittyvät The Wall -aiheiset meemit. Keskityn näihin meemeihin kuvan ja tekstin yhdistelmänä, ja tutkin sitä, miten internet-meemeissä ilmenee vallitsevan politiikan kommentoiminen.

Lähden työssä liikkeelle meemin ja poliittisen meemin käsitteestä. Internet-meemin käsitettä avaavan Limor Shifmanin tutkimusten pohjalta. Tarkastelen meemejä sosiaalisen median tuotteina mielipidevaikuttamisen näkökulmasta, ja tutkin miten niissä käytetään huumoria. Olen valinnut 229 meemin joukosta tarkempaan analyysiin 11 meemiä, jotka edustavat aineiston suurimpia meemijoukkoja.

Analyysini perusteella Imgurissa julkaistuissa The Wall -meemeissä ilmenee kansalaisvaikuttamista, jonka avulla koitetaan kääntää yleinen mielipide vastustamaan Trumpin The Wall -hanketta. Näiden meemien sanoman tarkoituksena on henkilöidä kritiikki koskemaan Donald Trumpia.

Internet-meemien avulla voidaan levittää tietoa globaalisti ympäri maailman ja saattaa yhteiseen tietoisuuteen mahdollisia politiikan epäkohtia. Meemien tulkinta on katsojan silmässä, ja internet-meemi voi saada erilaisia merkityksiä eri yksilöiden tulkinnoissa. Internet-meemi on leviämisenopeudeltaan tehokas, mutta sen viesti ei aina kohtaa haluttua lopputulosta tulkitsijan mielessä.

Internet-meemit ovat osa internetin ja sosiaalisen median sisällöntuottajakulttuuria. Ne kehittyvät ja muokkautuvat uusien käyttäjien ja sukupolvien käsissä. Niiden avulla käydään keskustelua, otetaan kantaa ja ilmaistaan poliittisia ideologioita. Jatkokysymyksenä tälle tutkimukselle voisi esittää kysymyksen siitä, miten poliittisesti värityneet meemit ovat kehittyneet tai muuttuneet viimeisen vuosikymmenen aikana.

Asiasanat: meemi, internet-meemi, huumori, poliittinen vaikuttaminen, julkisuus, sosiaalinen media

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Meemi	9
2.1. Internet-meemit.....	10
2.2. Poliittiset meemit.....	16
2.3. Meemien huumori	20
2.4. Julkisuus ja kansalaisvaikuttaminen internetissä ja sosiaalisessa mediassa	23
3. Donald Trumpin mediaspektaakeli ja The Wall -meemien tausta	30
4. Sisällönanalyysi ja lähiluku	33
4.1. Aineiston esittely ja sisällönjaottelu	35
4.2. Analyysi	37
4.2.1. Donald Trumpin hahmolla leikittelevät meemit.....	37
4.2.2. Populaarikulttuuriin viittaavat meemit.....	40
4.2.3. Meemit, joissa on mukana muuri	43
4.2.4. Piirretyt meemit	45
4.2.5. Meemigenrejen edustajat	47
5. Yhteenveto	50

1. Johdanto

Muistan miten kesällä 2015 kuulin ensimmäisen kerran Donald Trumpin aikeista pyrkiä Yhdysvaltojen seuraavaksi presidentiksi. Oikeastaan kaikkien läheisten ajatus oli sama kuin omani: miten naurettava ajatus. Oma mielikuvani Trumpista oli muodostunut tosi-tv-tähtenä, joka on roolissaan äreä, kylmä ja suorastaan ylimielinen.

Vuotta myöhemmin Donald Trump oli valittu republikaanipuolueen ehdokkaaksi vastassaan demokraattien Hillary Clinton. Trumpin puheet maahanmuutosta, naisista, muslimeista ja taloudesta olivat suoria ja jopa röyhkeitä. Samalla tavoin voidaan luonnehtia hänen tapaansa toimia mediassa ja sosiaalisessa mediassa. Trumpin ajamaa politiikkaa pidettiin oikeistopopulistisena. Useat yhdysvaltalaiset mediat ja politiikan tutkijat vähättelivät hänen mahdollisuuttaan nousta edes republikaanien ehdokkaaksi. Vastoin monia ennusteita Donald Trump valittiin Yhdysvaltojen 45. presidentiksi marraskuussa 2016.

Jo presidentinvaalikampanjan aikana Trumpista alkoi näkyä internet-meemejä niin sosiaalisen median sovelluksissa kuin internetin eri sivustoillakin. Vaalikampanjan alkuvaiheissa meemien sisällöt keskittyivät enemmän Trumpin ulkonäköön, hänen kasvoihinsa ja hiuksiinsa. Suosituja olivat esimerkiksi meemit, joissa Trumpin huulet siirrettiin hänen silmiensä paikoille. Myös Trumpin kampaus, eleet ja maneerit kirvoittivat useita meemejä. Mitä edemmäs vaalivuotta mentiin, sitä enemmän meemien sisältö alkoi olla poliittisesti väritynyttä. Meemit koskivat Trumpin puheita, eleitä ja vaaliteemoja. Meemeissä oli myös hajontaa: vaikuttamista oli Trumpin puolesta ja hänen puheitaan vastaan. Donald Trump tarjosi paljon materiaalia molemmille puolille, sillä hänen puheensa ja toimintansa keräsivät huomiota jo vaalien aikana. Median lisäksi myös kansalaiset internetin sisällöntuottajina tarttuivat hänen maneereihinsa, lausahduksiinsa tai historiaansa tosi-tv-tähtenä ja liikemiehenä.

Internetin yhteydessä meemillä viitataan usein tietynlaiseen internet-ilmiöön, eli internetin välityksellä leviäviin kulttuurisiin ideoihin ja yksiköihin, joille tyypillistä on variaatio ja toisto (Heimo 2013,56). Yhteen meemiin voi sisällyttää kymmeniä ajatuksia, tunteita ja viestejä. Internet-meemit ovat riippuvaisia kollektiivisesta luomisesta, kierrosta ja muutoksesta (Milner 2016, 14).

Meemin muoto voi olla kuva, video tai teksti. Usein internet-meemi mielletään kuitenkin kuvaksi, johon voidaan liittää tekstiä. Ominaista meemeille on niiden muuttuminen ja varioituminen internetin käyttäjien käsissä. Meemien kontekstisidonnaisuus tekee niistä mielenkiintoisia: ymmärtääksesi vitsin, saatat katsojana tai lukijana tarvita apuja huumorin aukeamiselle. Meemien tulkitsemiseen tarvitaan meeminlukutaitoa, eli kykyä ymmärtää meemien intertekstuaalisia viittauksia. Meemit käyttävät omaa yleiskieltä, jonka avulla rakennetaan eräänlaista sosiaalista todellisuutta. Kun yleiskieli leviää, leviävät samalla myös vitsit, sanonnat ja oletukset, jotka rakentavat sitä. (Milner 2016, 109.)

Valikoin aineistokseni Donald Trumpin The Wall -hankkeeseen liittyviä meemejä. The Wall -hanke tarkoittaa Yhdysvaltojen ja Meksikon rajalle haluttua muuria, jota Trump on ajanut vaalikampanjansa ajoilta aina toisen presidenttivuotensa loppuun asti. Muurin tarkoituksena on estää laitton maahanmuutto Yhdysvaltoihin. Rajamuuriteeman vakavuudesta kertoo se, että Trump sulki vuoden 2018 lopussa Yhdysvaltain liittovaltion hallinnon, koska demokraattipuolue ei taipunut hankkeeseen. Trump uhkasi pitää hallinnon kiinni siihen asti, kunnes puolue suostuu muurin rahoitukseen. Sulku kuitenkin lopetettiin, vaikka rahoitusta ei myönnetty. Vuoden 2019 alussa Trump uhkasi julistaa Yhdysvaltoihin hätätilan, jolloin presidentin on mahdollista käyttää liittovaltion rahoja muurin rahoittamiseen.

Rajaus tähän teemaan oli toimiva, sillä muuripolitiikka tuo esille myös Trumpin politiikan ristiriitaisuuden ja populistisuuden. Vaikka Donald Trump hahmona on vahvasti läsnä aineistossani, niin meemien kautta käsittelen Trumpin sijaan sitä, miten mielipidevaikuttaminen näkyy The Wall -meemeissä. Kehystän ajatusta sosiaalisen median käsitteellä, sillä käyttäjät ovat sosiaalisen median kautta yhä vahvemmin kytköksissä ja vuorovaikutuksessa toisiinsa. Internet välineenä mahdollistaa viestin lähettämisen sekä vastaanottamisen ja yllirajaisen keskustelun, joka ei ole sidoksissa aikaan tai paikkaan. Tämän on väitetty lisänneen verkon käyttäjien autonomiaa, ja täten myös muuttaneen yhteiskunnan kommunikatiivista valtarakennetta. Yksittäisten internetin käyttäjien rooli on käynyt yhä merkittävämmäksi sisällöntuotannossa, sisällönjakelussa, sekä vuorovaikutuksessa. (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 10.) Sosiaalinen media on tiivistänyt ihmisten vuorovaikutusta verkossa yhä entisestään. Sosiaalisella mediallyä tarkoitetaan verkkopohjaisten sovellusten ryhmiä, joiden teknisenä alustana internet toimii. Nämä ryhmät mahdollistavat käyttäjäsivallön luomisen ja jakamisen. (Kaplan & Haenlein

2010, 61.) Sosiaalisessa mediassa käyttäjät ovat verkottuneita ja luovat itse aktiivisesti sisältöä.

Sosiaalisen median määritelmässä keskiöön nousevat ajatukset aktiivisesta käyttäjästä ja yleisöstä. Sosiaalinen media on muuttanut yleisön roolia: yleisö ei ole vain vastaanottaja tai kommentoija, vaan omien poliittisten ja yhteiskunnallisten näkemysten esilletuominen on vahvistunut sosiaalisen median myötä. Aihetta tutkinut Janne Matikainen käyttää maahanmuuttokriittisyyttä esimerkkinä: kansalaisten verkossa esittämä kiinnostus maahanmuuttoa kohtaan on siirtynyt hiljalleen myös perinteiseen politiikkaan ja mediaan. Kärjistäen voidaan todeta, että aktiivinen yleisö on tuottanut omaa poliittista näkemystään ja muokannut näin myös yleistä poliittista agendaa. Tämänkaltaiset keskustelut osoittavat, että sosiaalisen median kautta yleisö pystyy olemaan entistä aktiivisempi poliittinen ja yhteiskunnallinen toimija. (Matikainen 2012, 141–143.) Omalla toiminnallaan käyttäjät voivat nostaa yleiseen keskusteluun teemoja, jotka saattaisivat muuten jäädä huomaamatta. Samalla internetissä käytävä keskustelu heijastelee ainakin osittain käyttäjien ajatuksia yhteiskunnasta.

Sama ajatus pätee internet-meemeihin, jotka ovat sosiaalisen median tuotteita. Käyttäjät luovat sisältöä internetin sosiaalisissa medioissa kommentoiden heille tärkeitä yhteiskunnallisia aiheita, ja jakavat sen toisille käyttäjille. Jopa Donald Trumpin kampanja-aikainen vitsailu Trumpin ulkonäöstä heijastuu tällöin politiikan kommentoinniksi, jota ihmiset tekevät omassa arjessaan sosiaalisen median avulla. Laajemmassa kaavassa aktiivinen osallistuminen sosiaalisessa mediassa voi herättää myös perinteisen median mielenkiinnon.

Sosiaalinen media on kuitenkin muutakin, kuin vain käyttäjälähtöisen sisällön mahdollistava kanava. Jose Van Dijck nostaa esille sen, miten yritykset oppivat sosiaalisen median alkuaikoina nopeasti käyttämään yhdistettävyyttä (*connectivity*) hyväkseen. Yrityksiä ei niinkään kiinnostanut käyttäjien yhteisöt, vaan heidän tuottamansa data. Verkottuneisuus on kehittynyt arvokkaaksi resurssiksi yrityksille sosiaalisen median alustojen kautta. (Van Dijck 2013, 4.) Esimerkiksi Facebook ja Instagram tekevät sosiaalisen median käyttäjillä puhdasta rahaa tarjoamalla yritykselle mahdollisuuden mainostaa omalla alustallaan. Samalla sosiaalisen median alustat ohjaavat ja jäljittävät jatkuvasti käyttäjien toimintaa sekä haluja ja tarpeita ilman että käyttäjät edes huomaavat sitä (Van Dijck, 2013, 12). Näin sosiaalisen median alustojen kautta käyttäjät näkevät usein sisältöä, joka vastaa

heidän kiinnostuksen kohteitaan. Toisaalta nykyään käyttäjien tuottamasta datasta puhutaan niin paljon, että siitäkin on tullut yksi jaetun materiaalin muoto. Käyttäjät ovat sosiaalisissa medioissa ryhtyneet varoittamaan ja huomauttamaan toisilleen alustojen tekemästä seurannasta, jolloin siitä jaetaan esimerkiksi julkaisuja tai artikkeleita.

Verkottuneisuus on elintärkeää internet-meemien leviämiseksi. Käsittelen meemiä tässä työssä humoristisena kuvan ja tekstin yhdistelmänä, joka leviää internet-käyttäjältä ja alustalta toiselle. Tutkimuskysymykseni on, millä tavoin The Wall -meemeissä ilmenee internet-käyttäjien toisiinsa kohdistama mielipidevaikuttaminen.

Apuna tutkimusmenetelmän löytämiseen olen käyttänyt Salla-Maaria Laaksosen, Janne Matikaisen ja Minttu Tikan toimittamaa teosta *Otteita verkosta* sekä Jouko Tuomen ja Anneli Sarajärven teosta *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Olen valinnut meemien analysointitavaksi sisällönanalyysin, koska metodina se sopii parhaiten meemikuvien ja niiden saatetekstien analysointiin. Vaikka sisällönanalyysi on puhtaimmassa muodossaan tekstianalyysia, tarjoaa se kuitenkin mahdollisuuden analysoida tekstin suhdetta kuvaan.

Analysoidessani meemejä tarkastelen niitä yhteiskunnallisen ilmiön ja poliittisen puheen tuotteena. Verkkokeskustelut avaavat usein kansalaisten näkökulmia ja käsityksiä eri aiheista ja täten tekstin tasolle keskittyvät menetelmät voivat tarjota tietoa laajemmista yhteiskunnallisista teemoista, joita verkkokeskusteluissa käsitellään (Laaksonen & Matikainen 2013, 208). Sovellan tätä ajatusta verkkokeskusteluista, kun tutkin, mitä meemit kertovat kansalaisten näkemyksistä koskien muurin rakentamista Yhdysvaltojen etelärajalle.

Haaste, joka verkkotutkimuksessa tulee vastaan, on aineiston nopea kierto. Etenkin verkkoilmiöitä tutkittaessa aineisto voi olla vain hyvin hetkellisesti saatavilla. Toisaalta meemien kohdalla aineistoa kopioidaan ja jaetaan niin paljon, että pienellä hakemisella kohtalaisen tuoreen meemin useimmiten löytää. Toinen haaste on aineiston laajuus. Meemejä luodaan ja jaetaan internetissä kovalla tahdilla, jolloin aineistoa voisi olla haalittavissa lähes loputtomasti.

Päätin kerätä työni aineiston nimenomaan kuvalliseen materiaaliin ja meemeihin erikoistuneelta Imgur-nettisivustolta. Imgurissa käyttäjät voivat jakaa toisilleen meemikuvia ja kommentoida niitä. Sivusto esittelee itse itsensä ”helpoimpana tapana löytää ja nauttia internetin taiasta.” Meemisivuston slogan on ”*The Most Viral images*

on the internet", eli internetin viraaleimmat tai jaetuimmat kuvat. Nettisivusto koostuu meemeistä, kuvista, GIF-animaatioista sekä visuaalisista tarinoista. Sivuston etusivulla on aina kyseisen päivän suosituimmat julkaisut.

Imgur-sivusto voidaan mieltää sosiaaliseksi mediaksi. Aineiston meemit ovat syntyneet vuorovaikutuksessa toisten käyttäjien kanssa sekä kiertäneet käyttäjiltä toisille matkalla muuttuen. Sosiaalisen median alustoja on määritelty erilaisten luokittelujen avulla, jotka määräytyvät alustojen toiminnallisten piirteiden ja osatekijöiden kautta. Otteita verkosta -teoksessa esitellyn jaottelun perusteella nettisivu Imgur lukeutuu luokittelultaan kahteen, jopa kolmeen ryhmään: verkostoitumis- ja yhteisöpalveluihin, sisältöjen jakamiseen keskittyviin alustoihin, sekä verkkokeskusteluihin. (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 15).¹

Imgurin on luonut Alan Schaaf vuonna 2009. Alun perin Imgurin yksinkertainen ajatus oli olla alusta, jolla voi jakaa kuvia käyttäjien kesken. Schaaf loi Imgurin alun perin Reddit-sivuston² kuvapalveluksi. Vuonna 2012 Imgur mahdollisti käyttäjille kuvien jakamisen suoraan sivulle, kun aiemmin kuvien piti saavuttaa tarpeeksi suosiota Redditissä noustakseen sivustolle. Vuotta myöhemmin Imgur oli saavuttanut yli 100 miljoonan aktiivisen käyttäjän rajan, ja tätä työtä kirjoittaessa Imgur saavuttaa omien tilastojensa mukaan 250 miljoonaa ihmistä kuukausittain.³

Julkaisut Imgurissa voivat olla yhden tai useamman kuvan julkaisuja. Julkaisuissa on kommentointimahdollisuus, eikä tämä vaadi kirjautumista sivustolle. Käyttäjät toimivat samalla sivun moderaattorien apuna, sillä asiattomista kommentteista voi raportoida yhdellä napin painalluksella. Myös asiattomista julkaisuista on mahdollista ilmoittaa sivun ylläpidolle.

Julkaisuja voi selata satunnaistoiminnolla tai niitä voi hakea avainsanoilla. Imgurin sisältö ei kaikki ole täysin huumorilla sävytettyä, vaan sieltä voi löytää arkipäiväisiä kuvaopastuksia esimerkiksi salikäyntiä varten, tunteita herättäviä kuvia eläimistä tai kuvakaappauksia lehtien tai nettisivujen tekemistä jutuista. Kaiken kaikkiaan Imgurin oma luonnehdinta omasta toiminnastaan internetin jaetuimpien kuvien sivustona on sen toimintaa parhaiten selittävä.

¹ Teoksessa käytetty jaottelu on yhdistelmä erilaisia kategorisointeja. (Kaplan & Haenlein 2010, Lietsala & Sirkkunen 2008, Luoma-aho 2010.)

² Reddit.com on sosiaalisen median alusta, <https://www.reddit.com/r/popular/>

³ <https://imgurinc.com/about>

Kun olin kerännyt aineiston Imgurista, lähti muurikeskustelu kuumenemaan Yhdysvalloissa Trumpin suljettua hallinnon useaksi viikoksi. Tämän jälkeen meemejä tuli paljon lisää, joten aineisto olisi paljon laajempi, jos aineistonkeruun olisi tehnyt vasta nyt. Meemit siis elävät vahvasti yhteiskunnan tapahtumissa mukana. Tämä on tuonut mukanaan myös haasteen, sillä aineiston meemit ovat hyvin kontekstisidonnaisia joko Yhdysvaltojen arkikulttuuriin, pop-kulttuuriin tai poliittiseen kulttuuriin. Tämä on vaatinut paljon selvittelytyötä ja meemien taustojen tutkimista, mutta tämä on toisaalta avartanut monia asioita lisää.

Meemit ovat tapa ilmaista itseään verkkoyhteisöissä, kuten Imgurissa tai muissa sosiaalisen median kanavissa. Ne ovat osa keskustelua, niiden avulla halutaan ilmaista omia ajatuksia, mielipiteitä sekä havaintoja ympäröivistä asioista. Osallistuakseen keskusteluun käyttäjän ei ole pakko itse luoda meemiä, vaan sen jakaminenkin riittää. Suurimpaan osaan näistä verkkopalveluista liittyy myös keskustelun ja kommentoinnin mahdollisuus. Meemit kuitenkin usein kiertävät internetissä ilman näitä kommentteja, tyypillisesti humoristisina huomioina esimerkiksi yhteiskunnasta tai populaarikulttuurista. Tämän lisäksi tulee muistaa, että meemien takana olevat henkilöt pysyvät internetissä anonyymeina ja meemit edustavat aina meemin tekijän mielipidettä. Ne eivät edusta koko yhteiskunnan mielipidettä, vaikka ne ilmenevätkin yhteiskunnallisen keskustelun sivutuotteena. Anonymiteetti luo omat haasteensa: anonymiteetti saattaa luoda harhan suuremmasta tekijäjoukosta internetissä, kuin mitä se todellisuudessa on. Lopulta yhdelle sivustolle syntyvien tietyn kategorian meemien takana voi olla suhteellisen pieni tekijäjoukko. Toisaalta joidenkin meemien viraali⁴ luonne ja niiden nopea jako nettisivusta ja sovelluksesta toiseen kertovat yleensä myös niiden suosiosta. Läheskään kaikki meemit eivät ole viraaleja, vaikka niitä julkaistaisiin internetissä ja jaettaisiin tasaiseen tahtiin. Tämän työn kannalta anonymiteetti ei kuitenkaan aiheuta suurta haastetta, kun tarkoituksena on tutkia, millaista mielipidevaikuttamista meemeillä tehdään, ja miten tämä vaikuttaminen The Wall -meemeissä ilmenee. Internetin käyttäjät luovat poliittisesti värittyä materiaalia, jota voidaan kutsua myös mielipidevaikuttamiseksi. Materiaalina voidaan käyttää suurelle yleisölle tuttua kuvastoa ja sanastoa. Manuel Castells kutsuu verkossa tapahtuvaa viestinnän ja kommunikaation muotoa henkilökohtaiseksi joukkoviestinnäksi (*mass self-*

⁴ Viraalilla tarkoitetaan erittäin nopeasti suosituksi tulevaa ilmiötä, tai viestiä, joka kiertää nopeasti henkilöltä toiselle etenkin internetissä.

communication). Joukkoviestintää siitä tekee sen potentiaalisuus saavuttaa suuria yleisöjä globaalisti. Samalla kyse on kuitenkin yksilön henkilökohtaisesta viestinnästä, koska viestin muoto, sisältö ja vastaanottajat riippuvat viestin lähettäjistä. (Castells 2009, 85.) Internet-meemit ovat oivallinen esimerkki henkilökohtaisesta joukkoviestinnästä, vaikka niiden kohdalla levinneisyyden ja vastaanottajan hallitseminen on haastavampaa kuin esimerkiksi omalle aikajanelle tekemän Facebook-päivityksen yleisön hallitseminen.

Koska käsittelen verkkoa julkisena tilana, kiinnitän huomiota meemien välityksellä käytyihin keskusteluihin internetissä. Meemit ovat keskustelun muoto, joka mahdollista kannanoton nimimerkin takaa. Verkossa käytyihin keskusteluihin taas vaikuttavat kyseisen ajankohdan kulttuurinen ja yhteiskunnallinen konteksti. Myös keskustelijoiden demografia vaikuttaa keskustelun muotoon ja sisältöön. (Laaksonen & Matikainen 2013, 199.) Työn aineisto on kerääntynyt monesta paikasta yhdelle ja samalla internetsivustolle, joten keskustelupalikoina tai mielipiteinä toimivat meemit eivät sinällään edusta vain yhden sivuston kävijöiden mielipidettä. Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konteksti on kuitenkin suuressa roolissa tutkittaessa meemejä

Pohjustan työn alussa ensin tutkimuskenttää, eli internetiä ja sosiaalista mediaa. Tämän jälkeen lähdän liikkeelle pääkäsitteestä, eli meemistä. Meemin käsitteen avaamisessa ja historiassa käytän lyhyesti apuna Richard Dawkinsin meemiteoriaa, ja jatkan sitä Susan Blackmoren analyyseilla meemien toiminnasta. Dawkins on vuonna 1976 luonut pohjan meemien tutkimiselle meemiteoriallaan. Vaikka Dawkinsin työ perustuukin evoluutioteoriaan, tarjoaa se pohjustuksen meemin logiikan ymmärtämiseksi. Meemi on alkuperältään geenitason käsite, ja tätä ajatusta avaan enemmän Susan Blackmoren avulla.

Meemin alkuperän pohjustamisen jälkeen käytän apuna meemeihin erikoistuneen tutkija Limor Shifmanin teoriaa internet-meemeistä ja pureudun syvemmin eri internet-meemigenreihin. Shifmanin teorian mukaan myös meemit noudattavat lainalaisuuksia ja sääntöjä. Tarkastelen myös poliittisen meemin käsitettä, joka auttaa ymmärtämään meemien ja politiikan välistä yhteyttä.

Huumorilla on pitkä historia poliittisessa kommentoinnissa ja vaikuttamisessa. Meemin rinnalla tarkastelen huumorin osuutta poliittisessa puheessa ja suoraan internet-meemien välittämässä viesteissä. Tarkastelen kappaleessa huumorin rakennetta ja anatomiaa, sekä sivuan huumorin ja presidentinvaalien välistä

historiaa. Miten huumori palvelee meemien mahdollisia poliittisia pyrkimyksiä?
Huumorista siirryn julkisuuden käsitteeseen, joka monitulkintaisuutensa vuoksi on lyhyt, mutta työni kannalta oleellinen katsaus kyseiseen käsitteeseen. Julkisuuden käsittelystä siirryn poliittiseen- ja kansalaisvaikuttamiseen. Miten verkossa tehdään poliittista kansalaisvaikuttamista ja miten tämä kytkeytyy meemeihin?

Ennen analyysia taustoitin The Wall -meemien syntyä ja sivuan lyhyesti Yhdysvaltojen presidentinvaalien erityispiirteitä. Tämän jälkeen käyn läpi sisällönanalyysin metodina, jonka jälkeen esittelen aineistoni. Tämän jälkeen on analyysin vuoro, ja päätelmät vedän yhteen loppuluvussa.

2. Meemi

Meemin konseptin ymmärtääkseen on järkevää sivuta meemin käsitteen ja meemiteorian syntyä. Meemin käsitteen on luonut evoluutiobiologi ja tutkija Richard Dawkins. Geenikeskeisen evoluutioteorian varaan rakentuvassa teoksessaan *The Selfish Gene* Dawkins käsittelee evoluutiota ja evoluutioteoriaa. Kirjassaan Dawkins mainitsee meemit, joita hän käsittelee ajatusgeeneinä ja osana kulttuurista evoluutiota. Meemi voi olla jokin idea, käytötapa tai tyyli, joka leviää kulttuurin kautta muille ihmisille. Dawkins vertaa meemien liikkumista ihmiseltä toiselle geenien siirtymiseen; kun geenit siirtyvät ihmiseltä toiselle munasolujen tai siittiöiden kautta, siirtyvät meemit aivoista toisiin imitaatioksi kutsutun prosessin kautta. (Dawkins 1976, 192.) Meemit ovat siis ajatuksia, joita toistamalla ja jakamalla ihmiseltä toiselle ne pesiytyvät ihmisen mieleen ja näin jatkavat monistumistaan yhä useammalle ihmiselle. Dawkins on luonut tutkimustensa pohjalta meemiteorian, joka selittää ajatusgeenien eli meemien toimintaa.

Susan Blackmore on kirjassaan *"Meemit – kulttuurigeenit"* tutkinut Dawkinsin jalanjäljissä meemin käsitettä yhä syvemmältä ja jalostanut Dawkinsin ajatuksia meemistä omissa tutkimuksissaan. Blackmoren mukaan ihmisen erottaa muista eläimistä kyky imitointiin ja matkimiseen. Imitointi tulee ihmisille luonnostaan, muille eläimille ei. Kun ihminen imitoi toista ihmistä, jotain siirtyy ja välittyy eteenpäin ihmiseltä toiselle. Tälle "jollekin" on annettu nimeksi meemi. Meemi voi siirtyä eteenpäin yhä uudelleen ja uudelleen, ja näin se alkaa elää omaa elämäänsä. (Blackmore 1999, 4.) Kaikki mitä ihminen oppii imitoinnin kautta joltain toiselta ihmiseltä, on meemi. Imitoinnilla Blackmore tarkoittaa kaikkea sellaista toimintaa, jossa jotain on kopioitu toiselta ihmiseltä. (Blackmore 1999, 7.) Blackmoren mukaan meemit läpäisevät siis jokapäiväisen elämämme, vaikka emme aktiivisesti ajattelisikaan jonkin tekemämme asian tai kertomamme asian olevan meemi. Blackmore käyttää esimerkkinä *"Paljon onnea vaan"* -kappaletta. Englanninkielisen version sanat ja sävel ovat tuttuja miljoonille ja taas miljoonille ihmisille. Pelkät kappaleen sanat saattavat saada ihmisen hyräilemään kappaletta päässään, eikä tätä valintaa välttämättä tehdä tietoisesti. Kyseisen kappaleen sanat kuitenkin herättävät ihmisessä jotain nostamalla esiin muiston, joka ihmisellä jo on. Meemi on jotain, mikä on jo olemassa ihmisten aivoissa, jolloin esimerkiksi juhliessa voimme kaikki yhtyä samaan lauluun yhtä aikaa. Kykymme imitoida on tehnyt ihmisistä fyysisiä isäntiä meemeille, joita ne tarvitsevat levitäkseen. (Blackmore 1999, 7–8).

Meemit ovat osa ihmisten käyttäytymistä ja olemista, joten voidaan ajatella, että ihminen on vain adoptoinut teknologian avulla käyttöönsä uuden tavan levittää kulttuurigeenejään internetissä.

Dawkinsin meemiteoriaa ja Blackmoren kulttuurigeenejä on myös kritisoitu paljon. Tiukin kritiikki on nimittänyt memetiikkaa pseudotieteelliseksi itseensä koteloituneeksi dogmaksi. Memetiikkaa on kuvattu sekavaksi ryhmäksi konsepteja, joita verrataan viruksiin, geeneihin ja loisiin. Meemille ei ole annettu selkeää määrittelyä, eikä ole tietoa mikä meemi, eli kulttuurisen siirtymisen yksikkö, todella on. (Benitez-Bribiesca 2001, 31.)

Meemiteoriaa on kritisoitu myös siitä, ettei kulttuuria voi pilkkoa yksikköihin: kulttuuri on holistista, kokonaisvaltaista. Kriitikot näkevät memetiikan hylkäävän subjektiivisen kokemuksen ja persoonallisuuden. (Chesterman 2005, 22). Dawkinsin meemiteoria on hyvin kiistelty, mutta siitä huolimatta – tai siitä johtuen – teoria on tunnettu tutkijoiden keskuudessa. Dawkinsin meemiteoria ei kosketa juurikaan internet-meemejä, mutta se tarjoaa ymmärryksen meemien leviämiseen. Vaikka kulttuurigeeni on kritisoitu käsite, on sillä yhtymäkohtia siihen, miten meemit tänä päivänä internetissä leviävät käyttäjältä toiselle. Internet-meemikin on kuvan ja tekstin muotoon puettu ajatus, jonka käyttäjä jakaa toisen käyttäjän kanssa, ja joka muotoutuu eteenpäin yhä uusien käyttäjien käsissä. Tässä työssä käsitän meemit digitaalisiksi asioiksi, jotka jakavat keskenään muodon ja sisällön, ja jotka ovat muotoutuneet ja muuttuneet useamman internet-käyttäjän käsissä (Shifman 2013b, 8).

2.1. Internet-meemit

Meemejä on siis ollut olemassa jo kauan ennen internetiä. Nykyinen internet-meemi on tullut kauas siitä, minkä Dawkins 1970-luvulla nimesi meemiksi. Internetin keksimisellä ja sen käytön yleistymisellä on kuitenkin ollut tärkeä merkitys memetiikalle. Internetin keksimisen myötä meemejä voitiin säilöä toisella puolella maailmaa tietokoneen kovalevylle ja lähettää ne vaivattomasti internetin välityksellä toiseen maahan. (Blackmore 1999, 216.) Blackmore on kirjoittanut kirjansa meemeistä 2000-luvun kynnyksellä, jonka jälkeen internet on saanut yhä enemmän jalansijaa jokapäiväisessä elämässämme. Sosiaalisen median myötä ajatusten ja

ideoiden jakamisesta on tullut yhä yleisempää, ja maailma on tässä mielessä kutistunut huomattavasti. Nykyaika ja internet ovat täten muokanneet meemin käsitettä yhä eteenpäin.

Meemit ovat olleet jo useamman vuoden osa internetin jokapäiväistä sisältöä. Internet-meemi määritellään verkossa syntyväksi ilmiöksi tai asiaksi, jota internetin käyttäjät kopioivat ja joka voi tästä syystä levitä laajalle ja saavuttaa suurta suosiota. Laajemmassa merkityksessä meemi ajatellaan kulttuurisena tai viestinnällisenä muotona, joka kopioituu ihmisen toiminnassa. (Laaksonen 2013, 362.)

Digitaalisen- ja pop-kulttuurin tutkijan Limor Shifmanin mukaan meemit ovat paras tapa tiivistää osa internetin fundamentaalisimpia tarkoituksia. Hän on luokitellut internet-meemin seuraavalla tavalla:

1. ryhmäksi digitaalisia osia, jotka jakavat yhteisen sisältöluonteen, muodon tai näkemyksen (meemin kolme ulottuvuutta)

2. luodaan toisistaan tietoisina

3. ovat kierrätettyjä, imitoituja ja muutoksessa internetin käyttäjien käsissä

(Shifman, 2014).

Meemeissä tiivistyy kolme digitaaliselle kulttuurille tärkeää aspektia; jonkin asian leviäminen yksilöltä yhteisölle, uudelleentuottaminen kopioimisen ja imitaation kautta, sekä leviäminen kilpailun ja valinnan kautta. Meemit voidaan ymmärtää kulttuurisena informaationa, joka siirtyy ihmiseltä toiselle, mutta lopulta näyttäytyy jaettuna sosiaalisena ilmiönä. (Shifman, 2014, 18.) Internetin käyttäjät voivat käsitellä meemejä useammalla tavalla: niitä voidaan katsoa ja selata tai niitä voidaan luoda itse (Davison 2012, 126). Meemin käsitteen voi pilkkoa hyvin pieneksi, mutta sen perusajatus pysyy samana: meemi on viestinnällinen muoto, joka kopioituu ja muuttuu internetikäyttäjien käsissä.

Internet-meemit voivat olla pelkkiä kuvia, kuvan ja tekstin yhdistelmiä tai pelkästä tekstistä muodostuvia. Samoin meemi voi olla video, GIF-animaatio tai monen kuvan muodostama julkaisu. Internet-meemit ovat multimodaalisuuden muoto, sillä ne rakentuvat erilaisista viestinnän moodeista, kuten kuvasta ja tekstistä. Janne Seppäsen mukaan multimodaalisuus asettaa haasteita mediakuvien analysoinnille. Pitää pystyä tulkitsemaan sekä kuvallisia että sanallisia representaatioita ja kyetä myös analysoimaan näiden kahden osan vuorovaikutusta. (Seppänen 2005, 91.)

Internet-meemeissä usein yhdistyvät kuva ja teksti. Nämä kaksi täydentävät toisiaan sekä tekevät meemeistä moniulotteisempia. Meemeissä usein teksti selittää kuvaa tai toisinpäin; kuva tukee tekstiä ja tekee meemin viestistä syvemmän. Samalla meemeihin voi sisältyä erilaisia viestejä, jotka kommentoivat yhteiskunnallisia asioita. Näiden viestien tavoittaminen usein vaatii niin meemin kuvallista kuin kirjallistakin tulkintaa. Seppänen puhuu teoksessaan *Katseen voima – kohti visuaalista lukutaitoa* visuaalisista järjestyksistä. Nämä järjestykset voivat viitata ympärillämme olevaan esinemaailmaan, niiden merkityksiin tai vakiintuneisiin piirteisiin. Samalla tavalla visuaalinen järjestys voi sisältyä kuvallisiin esityksiin. (Seppänen 2001, 34.) Meemit voivat olla useamman populaarikulttuurista tunnetun kuvaston summia, jolloin niiden ymmärtäminen vaatii laajempaa kulttuurista tietämystä.

Meemien kirjo internetissä on suuri. Meemejä voidaan luoda lähes mistä vain asiasta; arkisista tilanteista, populaarikulttuurin tapahtumista, historiasta tai politiikan tilasta. Poliittisten ja yhteiskunnallisten meemien ymmärtämiseen ja tulkitsemiseen sisältyy oletus siitä, että meemin lukija tai katsoja tietää taustan mitä tapahtumaa tai ilmiötä vasten meemi rakentuu. Meemit eivät aina selitä itseään, vaan niiden merkitys sekä arvo tulevat sen kautta, että lukija tietää mihin kyseinen meemi taustaltaan liittyy. Sen kontekstin ymmärtäminen, jonka varaan meemi rakentuu, on tärkeää meemin välittämän viestin kannalta. Osa internet-meemeistä voi avautua vain pienelle joukolle, joka jakaa jonkin yhteisen tiedon esimerkiksi tietystä videopelistä tai televisiosarjasta.

Meemien luomiseen, jakamiseen ja ymmärtämiseen liittyy siis vahvasti ymmärrys siitä, mihin tapahtumaan, mielipiteeseen tai asiaan meemi kietoutuu. Anne Heimon mukaan meemien avulla voidaan ottaa kantaa, tai käsitellä stereotyyppioita ja käsityksiä ihmisten toimista ja luonteesta. Heimo käyttää esimerkkinä *Finnish Problems* -meemejä⁵, joissa esitellään ja toistetaan suomalaisuuteen liittyviä stereotyyppioita. Toisena esimerkkinä hän mainitsee *Batman slapping Robin* -meemit⁶, joiden avulla otetaan usein kantaa esimerkiksi poliittisiin asioihin. (Heimo 2013, 57.) Internet-meemit ovat käyttäjälähtöinen itseilmaisun muoto, ja ne mahdollistavat mielipiteiden nopean leviämisen.

Limor Shifman on luokitellut meemit genrelajeihin, joiden tehtävänä on toimia operatiivisina merkkeinä tai ohjeistajina. Shifman avaa tätä käsitettä niin, että

⁵ Käännös: suomalaiset ongelmat

⁶ Käännös: Batman lyö Robinia

internetin maailmassa ja nykyään etenkin sosiaalisessa mediassa kuvien muokkaamisen mahdollisuus on vaivatonta, jolloin genret toimivat käyttäjille kompasseina siinä, minkälaisia meemejä he voivat kuvista tuottaa. (Shifman, 2014). Internetissä on olemassa nettisivuja, eli sosiaalisia medioita, jotka ovat olemassa vain meemien tekemistä varten. Vaikka meemien luominen on siis teoriassa säännöstelemätöntä, on internetissä vallitseva meemikulttuuri luonut omat rajansa genreille ja meemien luomiselle.

Shifman on luettellonut meemit käyttäen alustana Youtubea, jossa meemejä on alun perin esiintynyt. Lista on pidempi, mutta tässä on esitelty tämän työn kannalta olennaiset meemigenret, jotka toimivat myös Imgurissa julkaistujen meemien lajityyppeinä.

Meemigenret lyhyesti Limor Shifmanin luettelon mukaan:

1. *Kuvamuokatut kuvat* – kuvanmuokkauksen avulla muunneltu kuva
2. *Olemassa oleva kuvapohja* – genre, jonka idea rakentuu varastossa oleviin hahmoihin, jotka ilmentävät jotakin stereotyyppistä käytöstä. Hahmot voivat olla esimerkiksi eläimiä tai stereotyyppi jostain ihmistyyppistä, joka toimii aina tietyllä tavalla. Esimerkki tästä genrestä on Advice Dog -meemi, eli neuvova eläin -meemi, joka esitellään tässä kappaleessa myöhemmin.
3. *Raivoavat piirrosnaamat* – alun perin amatöörimäisesti piirrettyjä kasvoja, jotka raivoavat. Meemi on jalostunut eteenpäin ja genreen kuuluu erilaisia hahmoja, joihin jokaiseen voidaan liittää jokin tyypillinen tapa reagoida.⁷

Nämä genret eivät Shifmanin mukaan ole kattavin mahdollinen läpileikkaus internet-meemeistä, mutta ne edustavat niitä meemiformaatteja, jotka ovat viimeisen vuosikymmenen aikana nousseet pinnalle. (Shifman 2014, 100.) Esimerkiksi olemassa olevien kuvapohjien genreen kuuluu alakategorioita, kuten neuvovien eläimien kuvapohjat.⁸ Meemigenreissä on päällekkäisyyttä ja ne sekoittuvat keskenään. Osa raivoavia piirrosnaamoja esittävästä meemeistä ovat jalostuneet osaksi neuvovien eläinten genreä, jolloin esimerkiksi johonkin eläimeen tai ihmishahmoon liitetään jokin lajille stereotyyppisen ominainen tapa reagoida asioihin. Näin toisesta meemigenrestä muotoutuu osa toisen genren alagenreä. Juuri näiden eläinmeemien takia raivoavat piirrosnaamat ja niiden alagenre on aineiston

⁷ 1. Reaction photoshops, 2. Stock Character Macros 3. Rage Comics

⁸ Advice Animal Image Macros

analysoinnille tärkeä. Meemien kategorisointi ei ole helppoa ja liikkumavaraa on paljon. Genrelajittelu helpottaa kuitenkin joidenkin meemien sijoittelua ja ymmärtämistä ja on siksi tarpeellista.

Itse lisäisin genreihin vielä yhden uudemman meemityypin, jossa meemi syntyy jossakin sosiaalisen median alustalla julkaistun julkaisun ja siihen keksityn tekstin yhdistämisellä. Esimerkiksi Twitterissä jaettuun kuvatwiittiin voidaan yhdistää uusi teksti, jolloin uusi meemi on syntynyt. Oman tulkintani mukaan tällainen meemi on uuden genren arvoinen, sillä Shifmanin luettelo on vuodelta 2014, jonka jälkeen sosiaalisen median merkitys myös meemien kannalta on huomioitava paremmin. Nämä meemit toimivat usein vastakommentteina johonkin poliittiseen lausuntoon tai mielipiteeseen. Muokattu meemi voi levitä alkuperäistä julkaisua nopeammin ja herättää enemmän keskustelua kuin alkuperäinen julkaisu. Sosiaalisessa mediassa – etenkin Instagramissa – on huomattavissa myös trendi, jossa meemi on pelkkää tekstiä valkoisella pohjalla. Meemi on tällöin oikeastaan puhdas vitsi, joka on jaettu kirjallisessa muodossa muille käyttäjille.

Genrejaottelun lisäksi internet-meemien kohdalla on muistettava niiden sisällöllinen jaottelu. Meemit voi jaotella teknisesti kategorioihin, mutta laadullisesti niissä usein merkitsee sisältö. Tästä syystä työn analyysissä aineistoa on genren lisäksi jaoteltu sisällön mukaan, jotta vaikuttamisen muotojen analysointi olisi helpompaa. Meemit ovat jatkuvassa muutoksessa, sillä niiden tekijöinä, muokkaajina ja jakajina toimivat tavallisen internetin käyttäjät, joilla on taustalla oma kulttuurinsa, menneisyytensä ja aikakautensa.

Limor Shifmanin käyttämä esimerkki koskien meemin syntymää internetissä on paljon julkisutta kerännyt ”Leave Britney alone” -niminen video. Videon latsi Youtubeen vuonna 2007 Chris Crocker -niminen bloggaaja ja näyttelijä. Videolla Crocker itkee ja tuskaisesti valittaa huutaen, vaati jättämään pop-tähti Britney Spearsin rauhaan. Videon syntyyn on vaikuttanut Britneyn saama julma palaute koskien MTV Music Awardsien esiintymistä. Video keräsi yli kaksi miljoonaa katselukertaa yhden vuorokauden aikana sen lataamisesta Youtubeen. Pian videosta oli saatavilla useita johdannaisia, joissa imitoitiin Crockerin käytöstä videolla tai siitä tehtiin remix-tyyppisiä videoita, joissa alkuperäisen videon päälle lisättiin musiikkia, kuvia tai dubbausta. (Shifman 2014, 42–43)

Shifman tarttuu tämän videon kohdalla eroon videon jakamisen ja sen uudelleen versioinnin välillä. Luodessaan oman version olemassa olevasta videosta tai kuvasta, ihmiset väistämättä paljastavat omat tulkintansa siitä. Shifmanin mukaan meemin ajattelu kolminaisuutena eli sisältönä, muotona tai näkemyksenä vaativat selvittämään, mitä osia kolminaisuudesta imitoija käyttää tai hylkää omassa tuotoksessaan. Shifmanin esimerkki tämän meemivideon analysoinnista lähtee liikkeelle sisällöstä eli ideasta ja ideologiasta, jota video edustaa. Tähän lukeutuvat myös Crockerin puheen sisältämät faktat Spearsin elämästä sekä Crockerin homoseksuaalisuus. Seuraava vaihe on analysoida muotoa, jolla viitataan fyysiseen asetteluun, äänenpainoihin, itkuun sekä elehtimiseen, jota Crocker videolla tekee. Kolmantena ja tämän videon kannalta kompleksisin analysoitava on sen näkemys. Katsojat voivat nähdä videon monella eri tavalla ja asettaa sen siten erilaisiin konteksteihin: video voidaan ottaa vastaan hauskana, ironisena, pilkkaavana tai vakavana. (Shifman 2014, 44.) Näiden kolmen meemin ulottuvuuden avulla meemin suosio ja viraalisuus on helpompi jaotella osiin ja sen merkityksiä on mahdollista analysoida syvemmin.

Toinen esimerkki, jota Shifman teoksessaan käyttää, on ”pippurisuihketta suihkuttava poliisi” -nimellä kulkeva meemi.⁹ Genreltään meemi kuuluu kuvamuokattujen meemien kategoriaan. Meemin alkuperä on vuodelta 2011, jolloin Kalifornian yliopiston opiskelijat kerääntyivät ”Occupy Wall Street” -protestin takia osoittamaan mieltään. Opiskelijat eivät suostuneet siirtymään poliisin kehotuksesta huolimatta, jolloin kaksi virkapukuista poliisia suihkuttivat pippurisumutetta paikallaan istuvien protestoijien naamalle. Kuva tilanteesta levisi pian netissä ja aiheutti tyytymättömyyttä poliisivoimien liioiteltua voimankäyttöä kohtaan. Yksi kuvista koki evoluution internet-meemiksi, kun käyttäjät muokkasivat poliisin loputtomaan määrään irrallisia konteksteja, kuten historiallisiin, poliittisiin tai pop-kulttuurista tuttuihin teoksiin. Kuvan poliisi John Pike on muokattu suihkuttamaan sumutetta George Washingtonia, Mount Rushmorea tai muita vapautta symboloivia hahmoja tai monumentteja päin. Shifmanin analyysin mukaan kuvaa on näin käytetty tuomaan esille sanomaa, jonka mukaan poliisi loukkasi toimillaan vapauden ja oikeuden perustuksia, joita protestoijat omalla toiminnallaan edustivat. (Shifman 2014, 50–51.)

⁹ Pepper Spraying Cop

Kuvien tai videoiden kehittyminen meemeiksi on usean tekijän summa, johon vaikuttavat niiden imitoijan näkemykset ja tulkinnat. Poliittisesta kuvasta voidaan huumorin avulla tehdä poliittisesti kantaa ottava meemi, jonka perusidea on herättää katsoja naurun tai muun reaktion ohella ajattelemaan asiaa uudelleen. Internet-meemin avulla voidaan tuoda asioita ilmi loukkaavallakin tavalla, koska niistä ei tarvitse ottaa vastuuta (Smirnova 2018, 4). Meemien avulla voidaan ottaa kantaa jo pelkästään jakamalla sitä toisille käyttäjille: käyttäjän ei tarvitse itse luoda meemiä osallistuakseen keskusteluun.

Patrick Davidson taas on käyttänyt esimerkkinä meemin logiikasta neuvova koira -nimellä kulkevaa meemiä¹⁰, jota pidetään alkuperäisenä lähteenä olemassa oleviin kuvapohjiin perustuvilla meemeillä. Kyseisessä meemissä on sateenkaaren väreillä tehostettu tausta ja kuvan keskellä on ystävällisen näköinen koiranpentu. Tämä on meemin pohja, joka muuttaa merkitystään, kun siihen lisätään teksti. Nimensä mukaisesti neuvova koira antaa useimmiten neuvon lukijalleen. Neuvot voivat olla laidasta laitaan täysin itsestäänselvyyksiä tai sarkastisia. Idea kyseisessä meemissä on kuitenkin aina sama: humoristinen tapa antaa jokin hyvin yksinkertainen ja ehkä myös todellisuudessa hyvä neuvo. (Davison 2012, 130). Neuvova koira on meemi, joka toimii siis tietyllä logiikalla ja on näin pohjistanut useita muita samanlaisten meemien syntyä. Know Your Meme -sivuston mukaan neuvova koira on innoittanut monia spin-offeja, joista on muodostunut oma kategoria eli neuvovat eläimet.¹¹

2.2. Poliittiset meemit

Politiikka ja internet-meemit ovat kietoutuneet toisiinsa syvästi meemien rakentumisen ja niiden kuluttamisen myötä. Poliittisten meemien tarkoitus on ilmaista mielipiteitä: meemien luominen ja kuluttaminen ovat osallistumista normatiiviseen keskusteluun siitä, miltä maailman tulisi näyttää ja miten tähän pisteeseen päästään. (Shifman 2014, 119–120.) Vaikka meemit mielletään usein hauskoiksi digitaalisesti jaettaviksi vitseiksi, ovat ne myös vastustusta dominoiville mediaviesteille (Huntington 2013, 3). Meemit ovat suostuttelun muoto: ne toimivat myös vastuksena uutisille, joita media kertoo.

¹⁰ Advice Dog

¹¹ <https://knowyourmeme.com/memes/advice-dog>

Meemit ja poliittiset meemit ovat henkilökohtaista, personoitua kommunikaatiota. Tämän kommunikaation mahdollistaa poliittinen sisältö, joka on helposti personoitavissa tai jonka vastaanottaja voi tuntea koskevan itseään. Toinen mahdollistava tekijä on erilaiset teknologiat, joiden kautta ihmiset voivat kommunikoida keskenään. (Bennett & Segerberg 2012, 744). Poliittiset meemit kaipaavat toimiakseen teknologiaa, mutta myös sanoman, joka vetoaa tavalliseen internetin käyttäjään.

Shifman käsittelee poliittisia meemejä omassa teoksessaan poliittisen osallistumisen kautta. Hänen mukaansa käsitys poliittisesta toiminnasta on laajentunut äänestämisestä ja poliittisiin organisaatioihin kuulumisesta maallisiin muotoihin, kuten poliittisten blogien kommentointiin ja poliitikkoja koskevien vitsien julkaisuun. Tämä muutos on pitkälti kytköksissä internetin ja muun digitaalisen median nousuun. Internet ja uudet mediat tarjoavat etenkin nuorille kiinnostavan ja käytännöllisen paikan osallistua politiikkaan.

Shifman jakaa poliittisten meemien funktion kolmeen yhteen punoutuvaan osaan:

1. *Meemit poliittisen suostuttelun tai poliittisen kannatuksen muotona*
2. *Meemit ruohonjuuritason toimintana*
3. *Meemit julkisen puheen ja ilmaisun muotona*

Nämä kolme funktiota tulevat ilmi niin demokraattisissa kuin epädemokraattisissakin yhteyksissä. Jälkimmäisessä internet-meemit saattavat kantaa mukanaan kumouksellisuutta tai vallan vastustamista. (Shifman 2014, 120–123.)

Myös Yhdysvaltain presidentinvaalit ja meemit kietoutuvat tiiviisti yhteen. Vuoden 2008 presidentinvaalit olivat ensimmäiset amerikkalaiset vaalit, jossa internetillä oli selkeä rooli kampanjoinnissa. Vaalikampanja mobilisoi suuren määrän käyttäjälähtöistä sisältöä niin Facebookissa kuin Youtubessakin. (Shifman 2014, 120.) Vuonna 2012 presidentinvaalit toivat meemit Yhdysvalloissa jokapäiväiseen arkikieleen, kun internetin käyttäjät pelasivat ehdokkaiden mokailuilla tekemällä niistä meemejä ja samalla viraaleja ilmiöitä. Tämä taas pakotti valtavirran uutiskanavat ottamaan meemit tosissaan ja käsittelemään niitä kansalaisten julkiseen puheeseen sitoutumisen muotona. (Nooney & Portwood-Stacer 2014).

Meemeillä on tärkeä rooli esimerkiksi kansanliikkeen onnistumisen kohdalla. Jaetut iskulauseet leviävät helposti internetissä, ja kehottavat ihmisiä ottamaan kantaa tai

toimimaan jonkin asian takia. Esimerkiksi ”Occupy Wall Street” -kansanliikkeen kohdalla kampanjan voima tulee viestien personoidusta tyylistä, kun kansanliikettä tukevat yksilöt haluavat kertoa omaa tarinaansa. Meemit palvelevat keskeisinä linkkeinä henkilökohtaisen ja poliittisen välillä. Meemit mahdollistavat yksilön osallistumisen julkisiin ja yhteisiin tekoihin samalla kun ne mahdollistavat yksilöllisyyden säilyttämisen. (Shifman 2014, 128–129.) Poliittiset meemit toimivat etenkin persoonallisuutensa ja henkilökohtaisuutensa vuoksi: ne ovat samastuttavia ja tuovat vaikeatkin asiat kansalaisen tasolle. Ne mahdollistavat omien henkilökohtaisten tulkintojen jakamisen osana julkista poliittista toimintaa. Meemit mahdollistavat oman äänen kuulumisen ilman kasvojen paljastamista.

Meemit ovat kiinteä osa internetiä. Ne valjastavat käyttöönsä internet-kulttuurin avainlogiikan: sosiaalisuuden, replikoinnin ja osallistumisen. Meemit ovat esimerkki siitä, miten kulttuurinen kulutus on muuttunut myös kulttuurin tekemiseksi. Ennen kulttuuria kulutettiin esimerkiksi television äärellä, kun taas nykyään kuka vaan voi olla osana internet-kulttuuria luomalla meemin, joka leviää muille käyttäjille. (Marwick 2013). Median tuottajien ja kuluttajien väliset rajat ovat hämärtyneet.

Television katsominen on myös sosiaalista tekemistä, mutta internet mahdollistaa osallistumisen sisällöntuotantoon. Jotkin televisio-ohjelmat toki mahdollistavat katsojien osallistumisen sisällöntuotantoon esimerkiksi julkaisemalla katsojien kommentteja, joita on annettu sosiaalisessa mediassa tai mahdollistamalla esimerkiksi yleisöäänestyksen. Internetissä voi toimia katsojana, mutta myös sisällönluojana. Internetissä käyttäjä voi itse etsiä kiinnostavia sisältöjä ja näin määrätä sitä, mitä hän kuluttaa. Vaikka television tarjonta on nykyään myös Suomessa laajaa, päättää joku muu television sisällöstä ja aikatauluista. Internetin käyttökulttuuriin liittyy vahva itsemääräämisen mahdollisuus, joka näkyy myös sisällöissä, joita käyttäjät luovat.

Internet-meemien suosioon ja jaettavuuteen on omalta osaltaan vaikuttanut sosiaalisen median syntyminen. Internet-meemit voidaan ajatella sosiaalisen median tuotteiksi, joita jaetaan eri sivustoilla ja sovelluksissa enenevässä määrin. Meemien suosio ja olemassaolo voidaan näin kytkeä suurempaan ilmiöön, jossa internetin käyttäjistä on yhä enenevässä määrin tulossa myös sisällöntuottajia.

Aineistoni lähdesivu Imgur on hyvä esimerkki sosiaalisesta mediasta, jossa käyttäjät ovat vuorovaikutuksessa ja toimivat sivuston sisällöntuottajina: sivusto toimii sillä

periaatteella, että osa sen käyttäjistä ja selailijoista myös osallistuvat meemien tekemiseen ja niiden kommentointiin. Tämä taas saattaa luoda metatason meemejä, joita vain aktiiviset Imgurin käyttäjät ymmärtävät. Metatason meemi voi olla esimerkiksi väännös alkuperäisestä meemistä, jonka ideaa ei ymmärretty, siitä loukkaannuttiin tai se sai kielteistä palautetta.

Iso osa niin poliittisista, kuin muistakin internet-meemeistä pyrkii olemaan humoristisia. Huumorin laji vain vaihtelee. Osa on sarkastisia, osa taas ironisia ja osa meemeistä on tahallaan tarkoitettu loukkaaviksi, vaikka ne olisikin humoristiseen muotoon tehty. Toki on olemassa myös meemejä, joissa tahallinen huumori on riisuttu pois ja meemi on jo luonteeltaan vakava. Vuoden 2012 presidentinvaalikampanjan aikaan poliittisten meemien määrä kasvoi lähes räjähdysmäisesti. Kampanjan aikana Barack Obama joutui konservatiivisten meemien pilkan kohteeksi. Näissä meemeissä Obamaa syytettiin esimerkiksi epäisänmaallisuudesta. Obamaa koskevat meemit ovat myös hyvä esimerkki siitä, ettei meemi välttämättä ole poliittisesti neutraali. Konservatiivisia meemejä näkyy yleisillä meemialustoilla paljon vähemmän kuin liberaaleja. (Burroughs 2013, 268). Nämä meemit eivät siis välttämättä huvita suurta yleisöä eniten, mutta niillekin on olemassa yleisö, jota ne huvittavat tai joille ne saavat tunteen siitä, että muita samalla tavalla ajattelevia on olemassa. Meemit on helppo polarisoida kannustamaan tai vastustamaan jotakin asiaa, mutta todellisuudessa meemien kannat ovat yhtä moninaisia kuin niitä luoneiden käyttäjienkin.

Vuoden 2016 presidentinvaalien kohdalla on tutkittu esimerkiksi sukupuolta ja hegemonista maskuliinisuutta. Sukupuoli nousi todennäköisesti suureksi tekijäksi siksi, että Hillary Clinton oli ensimmäinen puolueen valitsema naisehdokas. Internetissä levinneissä meemeissä huumorin avulla haluttiin kritisoida niin Clintonia kuin Trumpiakin, mutta ongelmallisesti niissä näkyvä huumori lähinnä vahvisti heteronormatiivisia oletuksia sukupuolesta, iästä ja rodusta. Tämä myös vahvisti presidentin kyvykkyyteen liitettyä hegemonista maskuliinisuutta, joka suosii valkoista, hyvin toimeentulevaa heteroseksuaalia miestä. (Smirnova 2018, 2).

Huumorin voi siis ajatella olevan keskeinen tekijä internet-meemien menestymisessä, huumorin lajista huolimatta. Huumori ei ole ongelmaton käsite ja sen avulla on mahdollista ylläpitää valtarakenteita. Käsittelen seuraavassa luvussa huumorin käsitettä yleisesti sekä sen paikkaa internet-julkaisuissa.

2.3. Meemien huumori

Miksi meemit naurattavat ja mitä niiden suosion takana on? Internet-meemit ovat humoristisia teoksia, joiden tarkoitus on useimmiten naurattaa niiden katsojaa, sekä varmasti myös meemin keksijää. Minkälainen rooli huumorilla on poliittisesti värittyneissä meemeissä?

Huumori on moninainen ja haastava aihe tutkia. Huumoria voi ymmärtää useilla eri tavoilla, ja ihmisten tavat vastaanottaa huumoria ovat erilaiset. Elliot Oring toteaa huumoria käsittelevän teoksensa ”Enganing Humor” -johdannossa huumorin ja naurun olevan kulttuurisesti universaaleja, ne ovat humaaniutemme edellytys (Oring 2009, x). Tämän valossa huumori on kaikki kulttuurit ja ikäluokat läpäisevä käsite. Kuitenkin iso osa tämän tutkimuksen aineiston meemien humoristisuudesta rakentuu nimenomaan kyseisen meemin taustatietoja vasten. Yhdistävä tekijä näillä meemeillä on kuitenkin huumori ja tarkoitus huvittaa niiden katsojaa.

Huumori on vahvasti sidottu historialliseen ja kulttuuriseen kontekstiin. Huumori usein osoittaa *julkisen salaisuuden*: asian, joka on yleisessä tiedossa, mutta jota ei ole sanottu ääneen. (Taussig 1999, 5). Henri Bergson on klassisessa naurua ja komiikkaa käsittelevässä teoksessaan esittänyt ajatuksen siitä, että naurun tulee vastata tiettyjä yhteiselämän tarpeita. Naurulla on Bergsonin mukaan oltava sosiaalinen merkitys: naurun sosiaalinen funktio on tärkeää määritellä yhteiskunnassa. (Bergson 1900, 12.) Huumorilla ja nauramisella on siis vahva sosiaalinen tausta, eli erilaisten yhteisöjen kesken naurattavat erilaiset asiat. Nauru on täten yhdistävä tekijä yhteisöissä. Toisaalta Bergson myös teoksessaan esittää naurun yhteiskunnan keinoksi nöyryyttää yksilöä, eräänlaiseksi rangaistukseksi yksilön heikkoudesta (Bergson 1900, 108). Naurun voi siis ajatella myös tapana ilmaista epäsovinnaisia tunteita yhteiskunnassa hyväksytyllä keinolla, nauramisella. Huumori voi olla pyyteetöntä ja kummuta silkasta ilosta, mutta se voi olla myös taka-ajatuksilla varustettu tapa ilmaista itseään ja tunteitaan.

Oring toteaa huumorin nojaavan havaintoon sopivan sopimattomuudesta tai ristiriitaisuudesta. Tällä hän tarkoittaa sitä, että havaitaan sopiva tai hyväksyttävä suhde kategorioiden välillä, jotka normaalisti ajateltaisiin sopimattomiksi. (Oring 2009, 1). Internet-huumori toimii eri tavalla kuin puhuttu huumori. Puhutun huumorin kanssa vitsin kertoja voi aina muuttaa repertuaariaan sen mukaan, kuka vitsejä on kuulemassa ja mikä on tilanteeseen sopivaa. Internetissä tällaista samanlaista

editointia ei tapahdu. (Oring 2009, 139). Huumoria on tutkittu kauan ja sopimattomuuden tai ristiriitaisuuden lisäksi huumorin ja komiikan toimintaa on jaoteltu myös ylemmyyden tunteeseen ja helpotukseen. Ylemmyys-teoriassa nauru nähdään ilmaisuna, joka tapahtuu miellyttävän paremmuuden tunteen vallassa. Helpotus-teoriassa huumori nähdään kasaantuneiden jännitteiden vapauttajana. (Shifman & Blondheim 2010, 1349-1350.)

Oring kirjoittaa tutkimuksessaan vitsisivustoista, joita voi oman tulkintani mukaan pitää meemien ja meemisivustojen esi-isinä. Oring käyttää esimerkkinä Bill Clintonista kertovia vitsisivustoja: näillä sivustoilla vitsailtiin lähes kaikesta presidenttiin liittyvästä, aina Lewinsky-skandaalista hänen poliittisiin ajatuksiinsa. (Oring 2009, 129.) Tämä presidentistä kokonaisten vitsisivustojen kirjoittaminen viittaa myös siihen, että Yhdysvaltojen presidentistä on tehty vitsejä jo kauan ennen Donald Trumpin astumista kuvaan. Internetin poliittinen huumori sisältää kaikkea politiikan areenan spektriltä, mutta poliittiset johtajat – etenkin presidentit – ovat suosittu kohde (Baumgartner 2007, 321). Internetistä voi löytää useita poliittiseen huumoriin keskittyviä sivustoja, jotka ovat olleet olemassa jo kauan ennen internet-meemien aikaa. Poliittinen huumori leviää internetissä nopeasti ja tämä näyttää osoittavan miten sen avulla voidaan tehokkaasti mobilisoida politiikkaa sekä palvella politiikan suosiota ja sen kiinnostavuutta etenkin nuorien käyttäjien keskuudessa.

Poliittinen huumori internetissä ei kuitenkaan ainoastaan lisää kiinnostusta politiikkaan, vaan se voi toimia myös päinvastaisesti. Jos poliittisella huumorilla on negatiivinen vaikutus esimerkiksi nuoren luottamukseen poliittisia instituutioita kohtaan, on mahdollista, että nuori ihminen ajautuu yhä kauemmas puoluepolitiikasta. Poliittiset vitsit voivat lopulta myös olla harhaanjohtavia, mikäli vitsin lukijalla ei ole olemassa muuta tietoa kyseisestä poliittisesta agendasta tai dilemmasta. (Baumgartner 2007, 320.) Toisaalta tällainen lopputulos saattaa olla joskus poliittisen huumorin jakajalle tai sen kertojalle suotuisa asia. Poliittisten meemien huumori saattaa siis toimia myös valeutisen tavoin, jos meemin idea on vain tarpeeksi lähellä mahdollista todellisuutta.

Poliittiseen huumoriin kytkeytyy vahvasti myös poliittisen korrektiuden käsite. Poliittinen korrektiuus on eräänlainen arvojärjestelmä, jonka kritisoiminen on kuitenkin yleistynyt. Poliittista korrektiutta käyttävä yksilö varoo loukkaamasta ketään; poliittiseen korrektiuteen kuuluu esimerkiksi ajatus kaikkien ihmisten tasa-arvoisuudesta. Sen voima pohjautuu sosiaaliseen paineeseen, jolloin ihminen

hillitsee ”epäsuotuisan” käytöksen vältelläkseen yhteisön paheksuntaa. Näin poliittinen korrektius ohjailee ihmisten käytöstä ja sanavalintoja arkielämässä. Se ohjailee myös sitä, mille ihminen julkisesti nauraa. Huumoriin poliittinen korrektius vaikuttaa ohjailemalla sitä, minkälaisia vitsejä esimerkiksi kerromme julkisesti tai minkälaiselle huumorille nauramme muiden läsnä ollessa. (Franzini 2012, 42.) Internetissä käydyissä keskusteluissa poliittinen korrektius usein unohtuu anonymiteetin luoman suojan takia. Samat säännöt, joita ihmiset pyrkivät noudattamaan tosielämässä toistensa seurassa, eivät päde internetissä käytetyssä huumorissa. Huumori on usein rohkeampaa ja voi monesti käydä yleisen hyvän maun rajoilla. Kaikki huumori ei internetissäkään mene läpi, kun muut käyttäjät ja sisällöntuottajat pystyvät itse kontrolloimaan ja ilmiantamaan esimerkiksi loukkaavat sisällöt. Toki on pitkälti myös nettiyhteisöstä riippuvaa, minkälainen huumori koetaan hyvän maun rajat rikkovaksi.

Huumoria on monenlaista ja jotkin vitsit vaativat enemmän kontekstin ymmärtämistä kuin toiset. Bergson on huomionut, että kaikki komiikka ei ole johdettavissa yhdestä kaavasta. Kaava on olemassa, mutta sen ei voi ajatella toteutuvan säännöllisesti. (Bergson 1900, 34.) Huumori ei seuraa siis tiettyjä kaavoja, sillä erilaiset asiat naurattavat ja vetoavat ihmisiin. Trumpista kertovien meemien huumori ja vitsit nojaavat välillä Trumpin ulkonäköön, jolloin vitsi on helpompi ymmärtää ilman minkäänlaista tietoa Trumpin politiikasta. Aineistoni muuriaiheiset meemit taas useimmiten vaativat taustatietoa Trumpin politiikasta. Jotkut meemit eivät aukea helposti edes eurooppalaiselle ihmiselle, vaan niiden huumori voi olla tiukasti sidottua esimerkiksi Etelä-Amerikkalaiseen kulttuuriin. Jotkin meemit, kuten Ikea-tavaratalon kalusteiden laatuun viittaavat vitsit vaativat kuultua, opittua tai itse koettua kokemusta kyseisen kalustevalmistajan tuotteista. Tähän aiheeseen palataan tarkemmin analyysiosiossa. Meemien vitsien tai huumorin onnistuvuuden kannalta on kuitenkin olennaista, että ymmärtää taustat joihin vitsi perustuu.

Meemien huumori lepää siis vahvasti kontekstoinnin harteilla: vitsit toimivat, jos lukija tietää mihin ne alun perin liittyvät. Trevor J. Blank on kirjassaan *The Last Laugh* (2013) pohtinut huumorin osallisuutta WTC:n terrori-iskujen käsittelemisessä, sekä iskujen takana olleen Osama Bin Ladenin kuoleman aiheuttaman keskustelun huumorisävytteisyyttä. Blankin mukaan WTC-iskujen jälkeen internet-vitsit kohdistettiin suurilta osin Bin Ladenin henkilöön ja näiden usein visuaalisten vitsien ideana oli jotenkin häpäistä Bin Laden, näyttäen seksuaalista tai muuta

nöyryyttämistä (Blank 2013, 44–45). Huumoria käytettiin siis keinona ohjata aggressiot Bin Ladenin henkilöä kohtaan ja huumori tarjosi tyydyttävän tavan kostaa iskujen tuottamaa yhteistä tuskaa. Samalla tavalla aineistoni meemeissä on huomattavissa huumoria, joka kohdistuu suoraan Trumpin persoonaan. Trump naamioidaan humoristiseksi hahmoksi, jolle on lupa nauraa. Blankin mukaan huumorin avulla voidaan ohittaa tai unohtaa tapahtumien todellinen tarkoitus. Käyttäjät voivat luoda internetiin kuvia, jotka humoristisesti analysoivat tai kertovat tapahtuneesta. Blank käyttää esimerkkinä Osama Bin Ladenin tappamista; Yhdysvalloissa Bin Ladenin kuolema aiheutti iloa ja tapahtumasta vitsailtiin vapaasti monin eri keinoin. (Blank 2013, 55.) Huumori antaa käyttäjälle luvan reagoida vaikeisiin tapahtumiin keinoilla, jotka helpottavat käyttäjän omaa oloa. Internet-meemit toimivat internetin käyttäjille ikään kuin kanavina, johon he voivat purkaa kokemaansa epäoikeudenmukaisuutta tai pahaa oloa.

Epämiellyttävät, koko yhteiskunnan läpäisemät tapahtumat kuten terrori-iskut tai joukkoampumiset, saattavat ajaa yksilöt tilanteeseen missä he eivät voi näyttää omia tunteitaan konventionaalisten kanavien kautta. Kuvallinen huumori häivyttää emotionaalista vaikutusta ja antaa kansalaisille tunteen siitä, että heillä on kontrolli tilanteesta huolestuttavana ja levottomana ajanjaksona. (Blank 2013, 55.) Vaikka Donald Trumpin valinta presidentiksi ei ollutkaan kansallinen katastrofi vaan demokraattisen prosessin tulos, aiheutti se samanlaista tarvetta kansalaisten keskuudessa käsitellä asiaa huumorin kautta. Vaikeasta ja epätietoisuutta aiheuttavasta tilanteesta on helpompi selvitä kollektiivisen käsittelyn kautta, ja tässä meemit toimivat viestin välittäjinä sekä humoristisen hengen ylläpitäjinä. Bergsonin jo 1800-luvun lopulla havaitsema naurun sosiaalinen merkitys yhteiskunnassa on yhä ajankohtainen nykypäivänä, huumorin esittämisen paikat ja keinot vain uudistuvat.

2.4 Julkisuus ja kansalaisvaikuttaminen internetissä ja sosiaalisessa mediassa

Julkisuus-käsite juontaa Jürgen Habermasin julkisen sfäärin käsitteestä. Julkinen sfääri on tila kansalaisyhteiskunnan sisällä, jossa kansalaiset voivat keskustella yleisestä hyvästä. Habermas pilkkoo julkisuuden käsitteenä pieniin osiin ja käsittelee muun muassa sen kielellistä ja historiallista asemaa, sekä sitä miten julkisuus uppoaa yhteiskunnan rakenteisiin ja instituutioihin. Habermasin luoman julkisen sfäärin tai piirin käsitteen voi yksinkertaisuudessaan ymmärtää avoimen ja vapaan

dialogin paikkana. (Habermas 1962, 1–10). Habermasin ideaalina on erottaa valtio ja sosiaalinen yhteiskunta täysin toisistaan, koska vain tämä Habermasin mukaan mahdollistaa puhtaan julkisen sfäärin tilan.

Habermas käyttää teoriassaan esimerkkinä 1800-luvun kahvihuoneita ja salonkeja, joissa keskiluokan oli mahdollista keskustella demokratiasta. Habermasin visiossa demokraattiset päätökset syntyvät dialogin kautta, ideaalissa tilanteessa kansalaiset puhuvat toisilleen päästäkseen parhaaseen lopputulokseen ja arvostavat parasta argumenttia. Habermasin mukaan demokraattisen valtiomuodon edellytys on julkinen sfääri, koska se on kaikille kansalaisille vapaa areena. Tämä tila on erillään valtiosta sekä taloudesta, tosin Habermasin ajatusta julkisen sfäärin ehdottoman autonomisesta luonteesta on kritisoitu. (Kivisto 2011, 85.)

Nykyään lähes jokainen ihminen voi halutessaan tai osatessaan ottaa osaa johonkin internetin keskusteluun. Internetissä käyttäjää suojaa suhteellinen anonymiteetti, toisin kuin omilla kasvoilla käydyssä keskustelussa. Verkossa käyty keskustelu on myös julkista, kaikkien ulottuvilla olevaa keskustelua. Habermasin mukaan internetin kuitenkin erottaa perinteisestä julkisesta sfääristä sen hajanaisuus. Perinteiselle julkiselle sfäärille tärkeää on yhdistävä aate, jonka taakse kansalaiset asettuvat yhdessä. Internetissä taas jokaiselle on oma vertaisryhmänsä ja mieltymysten kohde, eikä yksi yhdistävä tekijä ole niin tärkeä. Internetistä puuttuu yhdistävä side eli kansalaisten yhdessä ajama yhteinen päämäärä. (Schwering 2014). Internetissä mahdollisuuksia on enemmän ja jokainen käyttäjä voi ajaa juuri itselleen tärkeää asiaa. Toisaalta internetissä massat voivat myös asettua yhdessä saman asian taakse, mutta Habermasin perinteinen julkinen sfääri ei täysin istu internettiin, koska se on globaali ja rajoja hämärtävä sfääri.

Monitieteinen tulkinta julkisesta tilasta taas sisällyttää ajatuksen, jossa julkinen tila on samaan aikaan sosiaalisissa suhteissa tuotettua ja näitä suhteita ylläpitävä ilmiö (Ridell, Kymäläinen, Nyysönen 2009, 11). Internet ja sosiaalinen media ovat siis julkinen tila, jota samaan aikaan ylläpitävät käyttäjien muodostamat sosiaaliset suhteet ja verkostot. Tätä julkista tilaa eivät rajoita maarajat tai kieli, mutta sen voi tulkita olevan tila, jossa käyttäjät eivät kohtaakaan fyysisesti. Verkko on julkinen tila, jossa keskusteluun osallistutaan teknologian avulla.

Julkisuus käsitteenä on haastava määriteltävä, sillä käsite on monitulkintainen. Sitä, minkälaista julkisuuden tulisi olla tai minkälaisia instituutioita se edellyttää, on

mahdollista lähestyä useista näkökulmista. Julkisuus on abstrakti käsite, joka viittaa ajatuksiin julkisesta keskustelusta, läpinäkyvyydestä sekä julkisesta toiminnasta. Tämän pohjalta katsottuna julkisuus on kuviteltua ja sen määrittely on kiinni siitä, mihin asioihin huomion kiinnitämme. (Karppinen & Matikainen 2012, 9.)

Julkisuuden käsitteen alle voidaan lukea myös julkkiksen tai julkisuuden henkilön käsite. Myös poliitikot luetaan julkisuuden henkilöiksi, joiden elämää seurataan ja käsitellään mediassa. Ilmiötä kutsutaan *julkkistumiseksi* (celebrification). Käsitteen mukaan politiikka noudattaa enemmän esteettistä logiikkaa, kuin rationaalista valistuksen logiikkaa. Poliitiikka speaktaakkelina ja persoonallisuuden kulttina otettiin käyttöön jo 1900-luvun alkupuolella etenkin fasismissa ja kansallissosialismissa. (Karvonen 2008, 39.) Karvosen mukaan politiikka on siis show, jossa media tai kansa toimii moottorina. Poliitiikka myös hänen mukaansa kulminoituu henkilöihin ja näin konkretisoituu kansalaisille esimerkiksi presidenttiehdokkaan kautta.

Myös poliitikkojen yksityiselämän tirkistely on kansainvälinen ilmiö ja etenkin Yhdysvalloissa median käsiin on päätyntä jo vuonna 1987 presidenttiehdokkaaksi pyrkineen Gary Hartin syrjähyppy ja vuonna 1998 mediassa laajasti käsitelty presidentti Bill Clintonin ja harjoittelija Monica Lewinskyn suhde. Hartin tapausta voidaan pitää historiallisena rajapyykkinä poliitikon yksityisasioiden paljastamiselle. (Karvonen 2008, 33.) Nykyään tirkistelyä ei voida kuitenkaan pitää enää vain median tapana, vaan julkisuuden henkilöiden asioita käydään läpi ja tuodaan ilmi myös sosiaalisessa mediassa ja internetissä. Internetin myötä lokakampanjointi ja disinformaation levittäminen esimerkiksi poliitikoista on helpompaa, kun lähdekriittisyyden rajat pääsevät hämärtyämään. Myös poliitikot ja julkisuuden henkilöt itse osallistuvat yhä enemmän keskusteluun sosiaalisessa mediassa. Samalla myös poliitikkojen ja julkisuuden henkilöiden mahdollisuudet disinformaation levittämiseen ovat kasvaneet.

Donald Trump on aina ehdokasajoistaan asti ollut ahkera mikroviestipalvelu Twitterin käyttäjä. Hän käyttää omaa henkilökohtaista Twitter-tiliään *@realDonaldTrump* ahkerammin kuin virallista Yhdysvaltain presidentin tiliä, *@POTUS*:ia. Trump jakaa Twitterissä mietintöjään esimerkiksi diplomaattisista tapaamisista ja muiden maiden johtajista, eikä hän säästele negatiivisia mietintöjään seuraajiltaan. Trump saattaa Twitterissä herjata hallintoa, muita johtajia, maita tai poliitikkoja. Trump myös hyökkää usein uutismedioita vastaan. Donald Trumpin Twitterin käyttöä voisi lyhyesti luonnehtia aggressiiviseksi, harkitsemattomaksi sekä poliittisesti epäkorrektiksi.

Samalla Trump tarjoaa itse jatkuvasti medialle ja sosiaalisen median käyttäjille aineistoa tirkistelyyn ja suoraan seuraamiseen. Trumpilla on myös mahdollisuus itse osallistua disinformaation levittämiseen sosiaalisen median tileillään. Trumpin twiitit ovat myös päätyneet internet-meemien aineistoksi. Samalla Trumpin julkinen olemus tuottaa aineistoa meemin tekijöille.

Karvonen pohtii artikkelissaan julkisen ”tähteyden” ja ”todellisen minän” suhdetta. Tähteyden takana on tavallinen kansalainen ja tämä tarjoaa kansalaisille samastumismahdollisuuden kyseiseen poliittikkoon. Joillekin poliitikoille tavalliseksi kansalaiseksi palauttaminen on hyvä asia, mikäli poliitikko pyrkii olemaan yksi meistä, eikä osa ihmisistä vieraantunutta eliittiä. (Karvonen 2008, 41.) Tällaista julkisuutta, jossa poliitikko palautetaan tavalliseksi kansalaiseksi, on helppo käyttää apuna myös poliittisessa vaikuttamisessa ja kansalaisten vakuuttamisessa äänestämään ajamiensa asioiden puolesta. ”Kansan puolella” oleminen on etenkin populistisen politiikan kulmakiviä.

Politiikan ja kansalaisvaikuttamisen tavat muokkautuvat uusien ikäpolvien myötä. Aiemmin poliittisella osallistumisella viitattiin vahvasti kansalaisten oikeuteen äänestää demokraattisissa vaaleissa ja näin valita päätöksentekijät säätämään kansalaisia koskevia lakeja. Tämän näkemyksen mukaan kansalainen on passiivinen toimija, joka osallistuu politiikkaan vain valtion määräämien instituutioiden kautta ja joko vastustaa tai tukee päätöksiä ja päätöksentekijöitä. Poliittisen osallistumisen käsite on muuttunut, eikä osallistumisen tärkeimmäksi motiiviksi enää nähdä hallintokoneistoon vaikuttamista. Nykyinen poliittinen osallistuminen voi sisältää kaikki keinot, joiden avulla kansalainen voi koittaa oikaista vääriksi kokemiaan asioita yhteiskunnassa. Osallistuminen ei enää kanavoidu puolueiden tai poliittisten etujärjestöjen kautta, sillä osallistumisen tavat ovat monipuolistuneet. (Kestilä-Kekkonen & Korvela 2017, 10–11). Internet on mahdollistanut pelkästään jo kansalaisaloitteiden tekemisen Suomessa, joihin netin kautta voi kerätä nimikirjoituksia.¹² Kun 50 000 allekirjoitusta menee rikki, kansalaisaloite etenee eduskunnan käsittelyyn. Viimeisin näkyvyyttä saanut kansalaisaloite koski diesilveron poistamista, aloite keräsi muutamassa päivässä lähes 100 000 nimeä. Yksilö voi tällaisen palvelun kautta nostaa jotakin ryhmää tai yksilöä koskevan asian keskusteluun ja parhaimmillaan aloite voi edetä aina eduskuntaan asti.

¹² Lisää kansalaisaloitteesta: <https://www.kansalaisaloite.fi/fi>

Internetin myötä politiikka ja etenkin poliitikot ovat enemmän tai vähemmän riippuvaisia myös verkossa käydystä keskustelusta. Juha Herkmanin mukaan poliittiset puolueet ja ehdokkaat ovat ottaneet internetin lähinnä muuta poliittista markkinointia ja vaalikampanjaa täydentäväksi kanavaksi. Internetissä käyty poliittinen toiminta supistuu usein pelkäsi klikkausdemokratiaksi, jolloin poliittisen toiminnan todelliset vaikutukset jäävät vähäisiksi. (Herkman 2012, 120–121). Klikkausdemokratialla Herkman tarkoittaa samalla myös sosiaalisesta mediasta tuttua peukuttamisen kulttuuria, jossa mielipide ilmaistaan yhdellä napin painalluksella ilman perusteluja. Tällainen toiminta ei useinkaan kerro kuitenkaan tarpeeksi yhden henkilön poliittisesta vakaumuksesta, jolloin tämänkaltainen osallistuminen poliittiseen puheeseen koetaan turhaksi.

Internetissä kuitenkin tehdään yhä enemmän poliittista mielipidevaikuttamista, jota ei Herkmanin tapaan voi ajatella vain klikkausdemokratiana. Viime vuosien valeutiset ja lokakampanjat ovat tuore esimerkki siitä, miten äänestäjiin yritetään vaikuttaa internetissä ja sosiaalisessa mediassa. Vaikka poliitikot pitäisivät yhä internetiä täydentävänä kanavana omassa viestinnässään, on internetsukupolvi yhä enemmän läsnä internetissä käydyn mielipidevaikuttamisen piirissä. Mielipidevaikuttamista eivät myöskään tee vain poliitikot, vaan meemien avulla mielipidevaikuttamisesta ja täten poliittisesta vaikuttamisesta on tullut käyttäjien toisiinsa kohdistamaa vaikuttamista.

Sosiaalinen media on avannut mielipidevaikuttamiselle myös laajempia ja ongelmallisempia näkymiä, jossa käyttäjä ei edes tiedä olevansa mielipidevaikuttamisen kohteena. Trumpin vaalikampanjaan liitettiin Cambridge Analytica -niminen konsulttiyritys, joka analysoi sosiaalisen median dataa ja etsi kohderyhmiä, jolle oikeita sisältöjä voitaisiin kohdentaa. Myöhemmin selvisi, että yritys oli kerännyt miljoonien ihmisten tietoja Facebookista ilman heidän suostumustaan ja näin onnistunut vaikuttamaan Yhdysvaltojen vaalien lopputulokseen kohdistamalla oikeanlaista sisältöä tietyille kohderyhmille. Eettisten seikkojen lisäksi tämä osoittautui ongelmaksi siksi, että vuoden 2016 vaaleissa tehtiin järjestäytyntä mielipidevaikuttamista valeutisten muodossa. Valeutisia julkaistiin useita ja ne saivat paljon huomiota ja jakoja sosiaalisessa mediassa. Cambridge Analytican keräämien tietojen avulla valeutisten voitiin kohdistaa sopiville kohderyhmille. Käyttäjien tiedot oli kerätty luvatta, eikä käyttäjä todennäköisesti ollut tietoinen häneen kohdistetusta mielipidevaikuttamisesta.

Sosiaalisessa mediassa ja internetissä kohtaa mielipidevaikuttamista lähes päivittäin. Käyttäjät voivat vaikuttaa toistensa mielipiteisiin toistamalla asioita ja perustelemalla kantaansa tai tekemällä asiasta huumoria. Järjestelmällinen mielipidevaikuttaminen ja valeuutiset ovat taas masinoituja, ennalta mietittyjä kampanjoita. Sosiaalinen media alustana kuitenkin mahdollistaa vaikuttamisen. Myös oman aineistoni meemeissä on havaittavissa disinformaatiota, mutta huumoriin tai purevaan sanomaan puettuna se voi vaikuttaa toisen käyttäjän mielipiteisiin.

Sosiaalisen median myötä kansalaisvaikuttamisen keinot ovat moninkertaistuneet. Aktiiviseen kansalaisuuteen kuuluu nykyään offline-osallistumismuotojen rinnalla uusia verkossa tapahtuvia kansalaisvaikuttamisen muotoja. Verkko voidaan ottaa välineeksi, jonka avulla omaa mielipidettä tuodaan julki. Digitalisaation myötä poliittisen kansalaisuuden sisältö laajenee, ja syntyy jopa aivan uusia poliittisia toimijoita. Näppäimistösureiksi kutsutaan henkilöitä, jotka kirjoittavat anonyymisti internetin keskustelupalstoilla ja pyrkivät esimerkiksi disinformaation avulla vaikuttamaan muihin käyttäjiin. (Raiskila & Wiberg 2017, 38–39.) Myös meemien maailmassa on mahdollisuus disinformaation välittämiseen: kuvanmuokkaus jo itsessään tekee mielipidevaikuttamisesta ja verkkohuijaamisesta helppoa.

Mielipidevaikuttamisessa on otettava huomioon myös internetissä toimivat trollit. Trollit ovat henkilöitä tai botteja, jotka haastavat riitaa ja joiden tarkoitus on kylvää ihmisten välille eripuraa sosiaalisessa mediassa ja keskustelupalstoilla. Trollit eivät pyri järkevään ja argumentteihin nojaavaan keskusteluun, vaan niiden idea on heittää ilmoille esimerkiksi rasistista tai ääriajattelua imitoivaa ideologiaa, johon muut internet-käyttäjät tarttuvat. Trollaus on näin paljolti sidoksissa pakottamisen, vallan ja hallinnan diskursseihin (Arjoranta & Koski 2018, 18).

Meemien avulla on mahdollista tehdä mielipidevaikuttamista, sillä meemit eivät elä pelkästään internetissä, vaan myös sen ulkopuolella. Paikalliset asiat voivat verkon välityksellä levitä kansainväliseksi, kun osallistuvan kulttuurin ilmiöt saavat suosiota, ja niitä toistetaan ja imitoidaan. Limor Shifmanin luokittelemisessa meemigenreissä mainittu *flashmob* on internetistä sen ulkopuolelle levinnyt kansalaisvaikuttamisen muoto. Anne Heimo mainitsee maailmanlaajuisena esimerkkinä Harlem Shake -tanssin, jossa yksi henkilö alkaa tanssia julkisessa tilassa, ja pian mukaan liittyy muita paikalla olijoita flashmobin idean mukaisesti (Heimo 2013, 59–60). Toinen flashmobin avulla tehty kansalaisvaikuttamisen paikka nähtiin Pekka Haaviston vuoden 2012 presidentinvaalikampanjan aikana, jolloin Haaviston kannattajista

koostuva mieskuoro esitti Finlandian keskellä Helsingin päärautatieasemaa. Vaikka meemit siis syntyisivät verkossa, voivat ne levitä eri tavoin myös verkon ulkopuolelle. Näin myös mielipiteet ja kannanotot leviävät internetistä ulospäin.

Internet häivyttää siis kansalaisvaikuttamisen rajoja ja luo uudenlaisia käyttäjävaikuttamisen muotoja. Kun toimijat eivät ole verkossa kiinnittyneitä maantieteellisesti, voi kantaa ottaa myös toisen maan asioihin. Tässä kohtaa esimerkiksi internet-meemin paikka kansalaisvaikuttamisen muotona on keskeinen. Meemien avulla levitetään tietoa yhteiskunnallisista asioista, jotka voivat olla muuten kaukaisia tai tuntemattomia toisen valtion kansalaiselle. Meemien avulla esimerkiksi suomalainen ihminen saa kuitenkin kosketuksen siihen kokemusmaailmaan, jossa esimerkiksi The Wall -meemien tekijät elävät. Toki on otettava huomioon tahallisen disinformaation mahdollisuus, mutta meemien avulla voidaan tuoda julki poliittisia aiheita, joita uutismedia ei käsittele. Toisaalta meemien avulla voidaan antaa myös tukea: muiden maiden kansalaiset voivat vastustaa Yhdysvaltojen politiikkaa verkossa tekemällä sen politiikkaa kritisovia meemejä.

3. Donald Trumpin mediaspektaakkeli ja The Wall -meemien tausta

Ennen aineiston esittelyä on järkevä vilkaista sitä taustaa, jota vasten The Wall -meemit rakentuvat. The Wall -meemien tausta on vuoden 2016 Yhdysvaltojen presidentinvaaleissa ja vaalien jälkeisessä Yhdysvaltojen päivänpolitiikassa.

Vuoden 2016 presidentinvaalit olivat Suomessakin usein uutisotsikoissa, sillä kampanjalla oli poikkeavuuksia edellisiin vaalikampanjoihin verrattuna. Donald Trump toimi kampanjan aikana eri tavalla kuin muut presidenttiehdokkaat; hän päästi ilmoille useita epäkorrekteja heittoja ja sai täten paljon mediatilaa, pakottaen muut ehdokkaat vastaamaan omiin lausahduksiinsa. Näin media omalta osaltaan auttoi Trumpin suosion kasvattamisessa, sillä Trump onnistui kääntämään negatiivisenkin huomion positiiviseksi kampanjalleen. (Ahonen 2016, 60.)

Yksi Trumpin suurimmista vaaliteemoista liittyi maahanmuuttajiin – niin laillisiin kuin laittomiin. Vaalipuheissaan hän lupasi, että Yhdysvaltojen ja Meksikon rajalle rakennetaan muuri ja muslimien maahanmuutto Yhdysvaltoihin estetään, mikäli hänet valitaan seuraavaksi presidentiksi.¹³ Tämä vaaliteema kiteytyi ”The Wall” -hankkeeksi, eli muurihankkeeksi.

Laittomat siirtolaiset ovat olleet pinnalla amerikkalaisessa politiikassa vuosikausia. Muuri ei ole Trumpin idea, sillä muurista on puhuttu jo ennen Trumpin ehdolle asettumista. Ongelmana oli pikemminkin tapa, jolla Trump muurin otti puheeksi. Se oli meksikolaisia alentavaa, aggressiivista ja rasistista. Tästä syystä aihe todennäköisesti päättyi myös meemeihin. The Wall -meemien vahva henkilöityminen Trumpiin taas selittyy Yhdysvaltojen presidentinvaalien historialla.

Yhdysvaltojen presidentinvaalikampanjat ovat yksi historian tutkituimmista poliittisen viestinnän kohteista. Robert E. Denton on tutkinut useita Yhdysvaltojen presidentinvaalikampanjoita vuodesta 1992 asti ja todennut kaikkien modernien presidentinvaalien olevan erilaisia ja toisaalta kuitenkin samanlaisia. Vaalit ovat historiikki oman aikansa politiikasta, kulttuurista ja päivänpolttavista aiheista. (Denton 2013, vii.) Amerikan presidentinvaalikampanjat ovat näyttäneet ehdokkaidensa näköisinä ja oman aikansa poliittisten kysymysten muokkaamina, mutta perusrakenne on pysynyt samana. Jo Thomas Jeffersonin valinta presidentiksi vuonna 1800 on katsottu olevan käännekohta poliittisessa kulttuurissa ja alkuna

¹³ <https://www.theguardian.com/us-news/2015/dec/07/donald-trump-ban-all-muslims-entering-us-san-bernardino-shooting>

populaarille demokratialle, jossa johtajat haluavat näyttäytyä yhdenvertaisina äänestäjiensä rinnalla (Palsey 2015, 13). Yhdysvalloissa presidenttiehdokkaat tekevät töitä antaakseen itsestään kuvan keskivertoamerikkalaisena eivätkä osana eliittiä. (Ahonen 2016, 58.) Ehdokkaan on puhuteltava suurta yleisöä, keskivertoa kansalaista.

Presidenttiydestä tehtiin television myötä tuote, jota myytiin television avulla kuin mitä tahansa hyödykettä. Vaikka tämä uusi media ei innostanut kaikkia, oli televisiokampanja tullut jäädäkseen. Aina vuoden 1960 Kennedyn ja Nixonin vaaliväittelyistä asti ovat amerikkalaiset katsoneet vaaliväittelyitä saadakseen käsityksen ehdokkaista. Vaikka televisioväittelyiden suosio on heikentynyt viime vuosina, on niiden merkitys kommunikaation muotona ehdokkaille tärkeä. (Voth 2013, 13). Viimeisin vaalikampanja ennen Donald Trumpin ja Hillary Clintonin kampanjaa käytiin istuvan presidentin Barack Obaman ja republikaanipuolueen ehdokkaan Mitt Romneyn välillä. Näiden kahden ehdokkaan vaaliväittelyjä seurasi joka kerta noin viisikymmentä miljoonaa katsojaa pelkästään television välityksellä, internetin latauksia ei ole laskettu lukuun. (Voth 2013, 18.)

Internetin myötä mahdollisuudet vaikuttaa vaalikampanjoihin ovat kasvaneet, sillä kansalaisille on tarjolla yhä enemmän keskustelufoorumeita. Jeffrey Jonesin mukaan digitaalisella aikakaudella presidentinvaalikampanjasta on tullut kulttuurinen tapahtuma, eikä vaalikampanjoita enenkään nykyään voida ajatella itsenäisinä tapahtumina, joita kommentoidaan esimerkiksi vain uutismedioissa. Internetissä käytävä keskustelu kansalaisten kesken on muuttanut sitoutumista presidentinvaalikampanjaa tehden siitä pitkäkestoisen päivittäisen tapahtuman, joka lävistää arkisen kulttuurin. (Jones 2014, 58–59.)

Vuoden 2016 esivaalit osoittivat, kuinka Yhdysvaltain presidentinvaaleista on tullut todellisuudesta irtaantunut ja itseään ruokkiva mediashow (Ahonen 2016, 61).

Samalla vaalit ovat hyvin vahvasti henkilövaalit, jolloin vaaliteemat henkilöityvät vahvasti ehdokkaisiin. Koska muurinrakennus liitetään vahvasti Donald Trumpiin, myös The Wall -meemit henkilöityvät automaattisesti Donald Trumpin hahmoon.

Douglas Kellner on omassa teoksessaan ”*American Nightmare – Donald Trump, Media Spectacle and Authoritarian Populism*” pureutunut etenkin siihen, miten presidentinvaaleihin osallistuvan on osattava hallita mediakenttää. Donald Trump on televisio- ja liikemiestaustansa vuoksi oppinut jo aiemmin urallaan hallitsemaan

mediaa ja täten hän on hallinnut myös vaalien tuottamaan mediaspektaakkelia. Trumpin tapa tehdä vaalikampanjaa ei ollut vain lähellä tunnettuja tv-sarjoja, vaan hänen tapansa kampanjoida oli oikeastaan aitoa tosi-tv:tä. Käytös Twitterissä sekä mahtipontinen esiintyminen kampanjoissa ja tv:ssä tekivät Donald Trumpin vaalikampanjasta ennennäkemättömän spektaakkelin. (Kellner 2016, 4–6.) Jo pelkästään Donald Trumpin ehdokkuus kirvoitti paljon epäuskoisia kommentteja asiantuntijoiden ja journalistien riveistä. Kyseessä uskottiin olevan julkisuustemppu, jolla Trumpin onnistuisi kasvattaa jo ennestään suurta liiketoimintaansa. Häntä kutsuttiin mediassa klovniksi ja hänen aikeitaan ryhtyä presidenttikisaan vähäteltiin suuresti. Trump oli televisio-ohjelmien kautta suurelle yleisölle tuttu kuumapäisyydestään ja äkkipikaisesta luonteestaan. (Francia 2017, 1–2.) Alusta meemimateriaalille oli siis jo olemassa.

Rasististen lausuntojensa lisäksi Trump puhui kampanjoissaan alentavasti naisista¹⁴, herjasi toimittajia ja uhkasi vaalien loppuvaiheilla, että mikäli hänet valitaan presidentiksi, aikoo hän saattaa Hillary Clintonin vankilaan tämän ulkoministeriaikaisten sähköpostien vuoksi.¹⁵ Osa Clintonin vaalikampanjasta menikin Trumpin lausunnoilta puolustautumiseen, vaikka syytöksiä kampanjan aikana heitettiin puolin ja toisin.

Presidenttikaudellaan Trump ei ole ennakoarviosta huolimatta siistinyt puhetapaansa, eikä lopettanut ahkeraa twiittamista henkilökohtaiselta Twitter-tililtään. Internet-meemejä koskien Trumpia henkilönä tulee internetissä ja sosiaalisessa mediassa vastaan harvemmin, mutta Trumpin poliittiset ulostulot sekä mielipiteet kirvoittavat yhä uusia meemejä, joiden avulla otetaan kantaa hänen politiikkaansa ja jotka konnotoivat selvästi Trumpin henkilöhahmoon. Vuoden 2016 vaalit olivat eräänlainen ponnahduslauta The Wall -meemien synnylle, ja vaalit, kampanjakiertue sekä Trumpin presidenttiys ovat se tausta, jota vasten kyseiset meemit on luotu.

¹⁴ <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-elections/donald-trump-sexist-quotes-comments-tweets-grab-them-by-the-pussy-when-star-you-can-do-anything-a7353006.html>

¹⁵ <http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002924753.html>

4. Sisällönanalyysi ja lähiluku

Tulkitsen aineistoni meemejä sisällönanalyysin avulla tekstin ja kuvan yhdistelmänä. Teen tulkinnat nykyistä ajankuvaa vasten ja peilaan niitä länsimaiseen poliittiseen kulttuuriin, jossa Trump edustaa poliittista puhetapaa, joka on avoimen populistinen ja vähemmistöjä syrjivä.

Teoksessa *Otteita verkosta* Susanna Paasonen kirjoittaa sisällönanalyysista tutkimusmetodinä. Paasonen mukaan sisällönanalyysi tekee mahdolliseksi useampien kuvien toistuvien tyylien ja teemojen erittelyn ja sen avulla on mahdollista muodostaa yleiskuva aineistosta. (Paasonen 2013, 40.) Tuomi ja Sarajärvi ovat tiivistäneet sisällönanalyysia entisestään: sisällönanalyysi on pyrkimystä kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 119.) Sisällönanalyysi mahdollistaa aineistoni kuvallisen ja sanallisen aineksen analysoinnin samalla kerralla, ja helpottaa suuren meemimassan jaottelua työn kannalta relevantteihin tuotoksiin. Sisällönanalyysin avulla on mahdollista löytää aineistomassasta suuret linjat: mistä meemeissä puhutaan ja mitkä aiheet toistuvat useammassa meemikuvassa.

Aineiston luokittelussa käytin apuna määrällistä sisällön erittelyä. Määrällinen erittely auttaa luomaan yleiskuvan suuresta aineistomassasta. Sen tavoitteena on rakentaa tiivistetty ja kattava kuvaus tutkittavasti ilmiöstä. Määrällisessä erittelyssä lasketaan esimerkiksi tekstin sisältämiä aiheita tai toimijoita. Määrällisessä sisällönerittelyssä sisältöluokat pyritään valitsemaan mahdollisimman hyvin sisältöä ja ilmiöitä kuvaileviksi. Käytännössä määrällisessä erittelyssä lasketaan, kuinka monesti tietty aihe esiintyy aineistossa. (Hakala & Vesa 2013, 220–221.) Meemien sisällönjaottelussa erittelin meemejä genrejen ja sisältöaiheiden mukaan. Valitsin sisällöt mahdollisimman hyvin meemin aiheita kuvaavaksi, vaikka meemien kohdalla tämä on joskus haasteellista: kuva ja teksti voivat edustaa täysin eri sisältöä, jolloin on mietittävä, kumpi aiheista on tutkimuskysymyksen kannalta relevantimpi. Samalla meemit voivat sisällöllisesti osua useampaan kategoriaan.

Toisaalta olen pohtinut aineiston kohdalla myös sen erittelyä laadullisesti: laadullisen sisällön erittelyn tavoitteena voi olla jonkin sosiaalisen toiminnan muodon ymmärtäminen tai havaitseminen (Hakala & Vesa 2013, 222). Tässä työssä tämä on olennaista, koska ajatuksena on ymmärtää, miten poliittista vaikuttamista tehdään internetissä eli miten meemit toimivat vaikuttamisen välineinä.

Sisällönanalyysiin on mahdollista sisällyttää myös lähiluvun metodi, joka on aineiston kannalta tarpeellinen työväline. Barry Brummett on esitellyt teoksessaan erilaisia metodeja lähilukuun. Hänen mukaansa lähiluvun tarkoitus on auttaa ymmärtämään merkityksiä, joita sanojen takana on. Brummettin mukaan lähiluku on tärkeää kahdella tasolla. Ensinnäkin se on tärkeää sosiaalisesti: kansalaiset kohtaavat päivittäin erilaisia viestejä esimerkiksi kylttien, kieltöjen, kehotusten tai lehti uutisten muodossa. Kansalaisina ihmisten tulisi kyetä ymmärtämään viestien sisältö ja tarkoitus, joita heille omassa arjessa tarjotaan. Toiseksi lähiluku on tärkeää henkilökohtaisella tasolla. Muiden ihmisten kanssa on helpompaa toimia, jos heidän viestejään osaa lukea oikein ja tähän Brummettin mukaan tarvitaan lähiluvun taitoa. (Brummett 2010, 3.) Lähiluku on siis metodi, jonka avulla meemien mahdolliset poliittiset viestit ja kansalaisvaikuttamisen muodot voi tunnistaa helpommin.

Verkkotutkimuksessa aineistoa rajattaessa tulee ottaa huomioon se, mitä aineistoa tallentaessa ottaa esimerkiksi nettisivulta talteen. Riittääkö analyysia varten vain tässä tapauksessa pelkkä meemi, vai tuleeko aineiston tallentamisessa huomioida myös muu visuaalinen ulkoasu? (Laaksonen & Matikainen 2013, 204.) Olen päättänyt ottaa huomioon kuvan lisäksi sen otsikon, sekä mahdollisen saatetekstin, sillä meemien kohdalla kirjoitetun sanan merkitys nousee olennaiseen osaan meemin viestin ymmärtämiseksi.

Sisällönanalyysin ja lähiluvun lisäksi meemien tutkimisessä kyse on myös kuvien tulkinnasta. Digitaalisten kuvien tulkinnassa voidaan katsoa perinteisen valokuvan ja digitaalisen kuvan suhdetta. Perinteinen valokuva edustaa luontoa ja totuutta, digitaalinen taas kulttuuria, keinotekoisuutta ja epätotuutta. Digitaalisiin kuviin on mahdollista sisällyttää kuvanmuokkausta teknologian avulla, eikä tätä muokkausta ole aina helppo havaita. (Seppänen 2001, 154–155.) Internet-meemit ovat selkeä esimerkki kuvallisuuden kehittämisestä. Ne ovat kuvia, joissa kuvanmuokkaus on enemmän sääntö ja vaatimus kuin poikkeus. Ne ovat tarkoituksella kuvallisesti epätosia, mutta niiden viesteihin sisältyy totuutta. Internet-meemit ovat aikansa ja teknologian mahdollistama tuote.

Kuvia tulkittaessa tulee huomioida niiden julkaisualusta, joka tässä työssä on Imgur-nettisivusto. Sivun ominaispiirteisiin on hyvä kiinnittää huomiota, sillä kuvien julkaisualustalla on vaikutus siihen, miten kuvat koetaan ja millaisia vaikutuksia niillä on. (Edwards&Hart 2004, 4.) Meemejä ei voi siis tulkita irrallaan välineestä, vaan niiden viestejä on analysoitava suhteessa julkaisualustaan. Julkaisualusta vaikuttaa

myös siihen, miten meemien representaatiota voi tulkita. Meemit voivat parhaimmillaan representoida samalla aikaa yhteiskuntaa, internet-kulttuuria tai kyseisen alustan tapaa toimia.

4.1. Aineiston esittely ja sisällönjaottelu

Analyysia varten olen valinnut 229 meemin joukosta 11 meemiä lähempään tarkasteluun. Olen jakanut aineiston käyttäen apuna Limor Shifmanin genrejaottelua, mutta samalla olen lisännyt kategorioita, sillä Shifmanin luettelon jälkeen internet-meemit ovat kehittyneet edelleen. Kaikki genret näkyvät taulukossa 1. Genrelajittelua tärkeämmäksi meemien sanoman kannalta nousi sisällöllinen jaottelu, joka on esitelty taulukossa 2.

Analysoinnin apuna ja meemitietopankkina olen käyttänyt Know Your Meme -nettisivua, joka on eräänlainen internet-meemien wikimuotoinen datapankki.¹⁶ Kyseiseltä sivustolta löytyy hyödyllistä tietoa esimerkiksi tunnettujen meemien taustoista, alkuperästä tai meemin johdannaisista.

Hakusanoilla *Trump the wall* ja *Build the wall* löytyi aineiston keruuhetkellä syksyllä 2018 yhteensä 229 kuvaa. Aineistosta on jätetty pois kaikki samoilla hakusanoilla löytyneet GIF-animaatiot, sillä halusin rajata aineiston vain liikkumattomaan kuvaan. GIF-animaatioiden kanssa massa oli selvästi suurempi. Aineiston jakaminen oli haastavaa, sillä meemien viestit ja sisällöt ovat moninaisia. Välillä olennaisempaa meemin ymmärtämiseksi ei ole sisältö, vaan meemipohja, jolle se on tehty.

Genrejaottelun tein siksi, että saisin yleisen kuvan siitä, miten aineisto kohtaa olemassa olevia meemiluokitteluja, eli kuinka paljon niiden viestin perille menemisessä nojataan meemikulttuuriin. Genret toimivat aineiston jaottelussa siis oikeastaan vain yläluokitteluna, joka sitoo ne olemassa oleviin meemimalleihin.

Genre	Määrä
Muokattu kuva (reaction photoshops)	83
Olemassa olevat kuvapohjat	14
Tunnetila-meemi	6
Advice Animals -meemit	13

¹⁶ <https://knowyourmeme.com/>

Teksti/sosiaalisen median julkaisu	30
Uutiskuvasta tehty meemi	16
Piirretty meemi	28
Kuva ilman näkyvää muokkausta	39

Taulukko 1.

Olen ottanut analyysissä huomioon myös genrelajittelun, jos sillä on olennainen rooli meemin ymmärtämisen kannalta. Analyysin kannalta tärkeämpänä pidän kuitenkin meemien sisällöllistä luokittelua, eli niiden jaottelua aiheidensa mukaisiin teemoihin kuten *Trump*, *ruoka*, *populaarikulttuuriin nojaava* tai *historiaan viittaava* meemi. Jaottelin meemit oikeaan teemaan joko kuvallisella tai kuvassa olevan tekstin perusteella. Sisällönjaottelussa en siis ottanut huomioon kuvatekstiä, vaan ainoastaan mahdollisen tekstin, joka oli itse meemikuvassa. Jos kuva ei selittänyt ilman tekstiä, jaottelin sen oikeaan teemaan tekstin perusteella. Lähiluku-metodin avulla mietin meemissä olevan sanoman merkityksiä, joka määritteli sen paikan teemoissa. Kuva ja teksti olivat siis samanarvoisia.

Aineistossani Trump itse esiintyy esimerkiksi 51 kuvassa, joka on suhteellisen iso määrä kuvien kokonaismassasta. Tämän jälkeen vertailin teemojen määriä ja selasin koko aineistoa läpi löytääkseni sitä parhaiten kuvaavat meemit tarkempaa analyysia varten. Seuraavassa taulukossa on jaoteltu kaikki kuvat aihealueittain. Osassa aiheita on päällekkäisyyttä: esimerkiksi Trump hahmona on esiintynyt myös lapsiin tai lapsellisuuteen viittaavissa meemeissä, jolloin kuva on merkattu molempiin sarakkeisiin. Tästä syystä lopullinen lukumäärä on isompi tässä, kuin aiemmassa genrelajittelussa.

Aihe	Määrä
Donald Trump	51
Ruoka	9
Popkulttuuriin viittaava	49
Trump rakentamassa itse	6
Kuva, jossa näkyy muuri	17
Lapset tai lapsellisuus	8
Eläimet	22
Historiaan viittaava	9
Uutiskuvaan/uutistekstiin perustuva	21

Pelkkä teksti	7
Maahanmuuttajat	4
Latinalaiseen Amerikkaan viittaava	13
Kanadaan viittaava	6
Kiina	2
Muut	20

Taulukko 2.

Aihealueen muut-kohdan meemit olivat meemejä, joiden sisältö oli ainutkertaista, eikä niiden erittely ollut mielekästä työn analyysin kannalta. Ne on lisätty kuitenkin tähän taulukkoon esittämään internet-meemien suurta variaatiota: tapoja esittää oma näkemyksensä yhteisesti jaetusta asiasta on yhtä paljon kuin on käyttäjiä. Tämä myös kuvaa sitä, kuinka useat meemit jäävät vain yksinäisiksi meemeiksi, eivätkä esimerkiksi monistu useamman käyttäjän käsissä.

Valikoin kokonaisuudesta 11 kuvaa, joiden teemat toistuivat useimmiten. Valikoin tarkempaan analyysiin siis kuvia, jotka kuvaisivat tai vastaisivat suurempaa meemijoukkoa. Sisällönanalyysin avulla olen etsinyt ne tekijät, jotka toistuvat useammassa meemissä. Analyysissä olen tarkastellut näiden meemien välittämää sanomaa ja sitä miten ne suostuttelevat katsojaansa hyväksymään välittämänsä viestin. Samalla olen analysoinut niiden mahdollisia poliittisia tarkoituksia ja lähtökohtia sekä niiden avulla tehtävää kansalaisvaikuttamista.

4.2. Analyysi

Olen valinnut tarkempaan analyysiin 11 meemiä, jotka edustavat suurempaa otosta koko aineistomassasta. Meemit on valikoitu teeman eli sisältönsä mukaan: aiheen piti esiintyä vähintään kymmenessä aineiston kuvassa.

Analyysin lopuksi sidon aineistoni internet-meemien maailmaan analysoimalla muutaman genreihin perustuvan meemin.

4.2.1. Donald Trumpin hahmolla leikittelevät meemit

Donald Trump tai hänen kasvonsa esiintyvät aineistossani 57 kuvassa, kun lasketaan mukaan myös ne kuvat, joissa Trump itse rakentaa muuria. Internetissä

voisi sanoa siis muodostuneen oma lajinsa Donald Trumpin hahmolla leikittelevistä meemeistä ja The Wall -meemeissä näiden meemien määrä on suhteellisen suuri. Tästä syystä Trump-meemit valikoituivat yhdeksi analysoitavaksi kategoriaksi.

Osa Trumpin kasvot sisältävistä kuvista on vahvasti muokattuja, joissa esimerkiksi Trumpin pää on liitetty lapsen vartaloon. Useassa aineiston kuvassa on kuvattu presidentti Trump itse rakentamassa muuria. Yhdessä meemissä Donald Trumpin pää on muokattu lapsen vartaloon, joka kokoaa duploista muurin kaltaista rakennelmaa. Tässä meemissä yhdistyy myös toinen aineistosta esille nousut kategoria, eli lapsellisuus tai lapsiin viittaava toiminta.

Trumpin ilme on irvaileva ja kuvastaa ilmettä, jonka voisi tulkita olevan irvaileva vastaus esimerkiksi kysymykseen, johon ei osaa vastata ja joka ärsyttää. Ilme kuvastaa lapsellisen oloista reaktiota. Kuvan vasemmassa ylälaudassa on Lego-merkin tunnistettava logo, josta on leikattu pois L-kirjain, logossa lukee siis vain "Ego". Meemin kuvateksti on "Harvinainen kuva Trumpista rakentamassa Meksikon muuria."¹⁷

Donald Trump on saanut puheillaan luotua itsestään kuvan epäkypsänä hahmona. Hän syyttelee Yhdysvaltojen mediaa avoimesti, ja käyttäytyy julkisuudessa asiattomasti ja usein jopa lapsellisesti. Meemissä duplot toimivat metaforana lapsellisluudelle. Samalla vasemman yläreunan "ego" viittaa Trumpin horjumattomaan uskoon omia lausuntojaan ja tekojaan kohtaan. Trumpin ego nähdään niin suurena, että hän voisi vaikka itse rakentaa muurin. Tätä retoriikkaa hän myös käyttää politiikassaan. Trumpin vaalikiertueelta ja myöhemmin myös ensimmäisen presidenttivuoden aikana hän on käyttänyt ilmaisua "I will build a wall", "minä rakennan muurin". Muurin rakentaminen henkilöityy vahvasti Trumpin vaalipersoonaan. Iskulauseen takia Trump on todennäköisesti kuvattu useammassa meemissä rakentamassa muuria omin käsin.

Legoista rakentuva muuri symboloi hataraa, muovista ja helposti kaatuvaa hanketta. Muurin rakentamista pidetään epätodennäköisenä ainakin niin kauan, kunnes maksaja on selvä. Meemi tuottaa kuvan vaaliteemasta, joka on yhtä heikko kuin mitä duploista rakentuva muuri olisi. Duplot toisaalta symboloivat leikkiä, jolloin meemin sanoma pitäisi sisällään sen, että Trump leikkii muuripuheillaan vapaalla liikkuvuudella ja amerikkalaisilla arvoilla. Yhdessä lapsen hahmon, Trumpin ilveilevän

¹⁷ "Rare Photo of Trump Building the Mexico Wall"

naaman ja diplomuurin kanssa meemi rakentaa poliittisesti värittyneen sanoman, jonka mukaan ajatus muurin rakentamisesta on samaan aikaan typerä, lapsellinen ja yhden miehen egon voimalla etenevä hanke.

Aineistossa oli useita kuvia, joissa Trumpilla oli kasvoillaan jokin hänelle ominainen ilme: irvistys, ylimielinen hymy tai tyytyväinen hymy. Trumpin kasvot ja tavat elehtiä ovat yksi vahva visuaalisen retoriikan keino meemeissä: ne herättävät katsojassa tunteita sen perusteella, miten Trumpiin suhtautuu. Tästä syystä hänen muokkaamisensa lapseksi on jonkinlainen tapa alentaa hänen arvovaltaansa.

Meemi, jossa Trump rakentaa itse kasvoillaan ominainen irvistys, kuvaa suurempaa aineistomassaa. Trumpin hahmo, eleet ja viittaaminen lapselliseen käytökseen ovat vahvasti esillä kokonaisaineistossa.

Samaa teemaa jatkaa myös toinen aineiston meemeistä. Kyseisessä meemissä on mies raitapaidassa rakentamassa muuria kaupungin keskellä, taustalla erottuu kerrostaloja. Miehen pään tilalle on leikattu Donald Trumpin pää. Päähän on vielä lisätty keltainen rakennustyömaakypärä. Trumpin ilme on vienosti hymyilevä, jopa omahyväinen. Kuvassa on sama ajatus kuin edellisessäkin: kuvamuokattu meemi, jonka tarkoitus on naureskella ajatukselle Trumpista rakentamassa muuria. Toisaalta kuva vaikuttaa myös viittaukselta valkoiseen amerikkalaiseen työmieheen, joka ansaitsee elantonsa tekemällä aamusta iltaan töitä toteuttaen amerikkalaista unelmaa. Trumpin vaalilupauksiin kuului mantra ”vanhojen töiden” takaisin tuomisesta. Vanhoilla työpaikoilla Trump viittasi esimerkiksi kaivos- ja tehdastöihin.

Meemi ottaa tulkintani mukaan kantaa juuri siihen, kuka muurin rakentaa ja maksaa. Muuri ja sen rakentaminen henkilöityvät Trumpiin, mutta vaalilupaus, jonka mukaan Trump itse rakentaa muurin, on populistisesti värittyä puhetta. Trumpin politiikkaa onkin verrattu Margaret Thatcherin ja Ronald Reaganin politiikkaan. Vaikka Trump ei jaa näiden kahden ideologioita, hän käyttää hyväkseen populistista retoriikkaa, jossa hän asettuu ihmisten puolelle vastustamaan poliittista järjestelmää yhdessä heidän kanssaan. (Kellner 2016, 20.) Trump on jo toisen polven miljonääriä hyvin kaukana tavallisesta amerikkalaisesta työmiehestä, mutta puheillaan hän on onnistunut luomaan itsestään kuvan elitismien ja etenkin poliittisen eliitin vastustajana. Meemissä Trump on muokattu tavallisen duunarin rooliin, eli siihen osaan, jota hän haluaa puheillaan edustaa. Meemi ei kuitenkaan vahvista tätä roolia, vaan haluaa osoittaa juuri tämän ristiriidan Trumpin puheissa ja hänen hahmossaan. Ajatus Trumpista tekemässä fyysistä työtä elantonsa eteen tuntuu kaukaiselta. Meemi haluaa

muistuttaa katsojaansa siitä, etteivät Trumpin olemus ja hänen henkilöhistoriansa kohtaa hänen puheitaan.

Trumpia kuvaavia meemejä on aineistossa paljon. Niissä on lähes kaikissa sama perusajatus: Trumpin esittäminen epäedullisessa valossa. Samalla halutaan myös muistuttaa katsojaa siitä, että Donald Trump on kaukana tavallisesta keskiluokkaisen amerikkalaisen elämästä. Kyseessä on julkkistumisesta tuttu huomio tähteyden ja tavallisen kansalaisuuden, eli todellisen minän, välisestä erosta. Internet-meemien avulla halutaan vaikuttaa muihin käyttäjiin tekemällä tyhjiksi Trumpin pyrkimykset näyttäytyä tavallisena keskiluokkaisena kansalaisena.

Shifmania mukaillen Trump-meemejä käytetään poliittisen ilmaisun muotona, mutta myös poliittisina kannanottoina. Näiden meemien avulla otetaan kantaa paitsi Trumpin hahmoon sekä julkiseen käytökseen esittämällä hänet lapsekkaana tai muuten ristiriitaisena hahmona. Samalla kysytään huumorin avulla järkevä kysymys: kuka muurin todellisuudessa rakentaa, jos hanke koskaan menee kokonaisuudessaan läpi? Kysymyksen avulla koitetaan mitätöidä Trumpin populistiset puheet ja osoittaa lukijalle hankkeessa piilevät hankaluudet.

4.2.2. Populaarikulttuuriin viittaavat meemit

Muuri-meemien joukosta löytyy paljon materiaalia, joilla on selvä yhteys johonkin populaarikulttuurista tuttuun tuotteeseen. Jaottelin tähän kategoriaan 49 meemiä, joista kahta analysoin enemmän. Elliot Oringin huomiot huumorista ja yhteensopimattomuudesta tulevat tässä ilmi. Internet-meemeissä usein yhdistetään asioita, joista toinen on vakava poliittisesti latautunut, ja toinen taas kevyen popkulttuurin tuote, jonka tarkoitus on tuoda iloa ja nautintoa ihmisten elämään.

Yksi aineistoni meemeistä on kuva, jossa Donald Trump on uutiskanava CNN:n haastateltavana. Kuva kuuluu populaarikulttuurin lisäksi luokittelultaan myös uutiskuviin pohjautuviin meemeihin. Kuva itsessään on todennäköisesti oikeasta haastattelutilanteesta, kuvassa Trumpilla on selkeästi lause kesken. Kuvan alareunassa lukee uutisotsikkona ”Donald Trumpin haastattelu”.¹⁸ Tämän lauseen alla on meemin varsinainen sisältö: ”Trump vannoo laittavansa Pink Floydin

¹⁸ ”The Donald Trump Interview”

maksamaan muurin”.¹⁹ Pink Floyd on suurelle yleisölle tuttu englantilainen rockyhtye, jonka mahdollisesti tunnetuin kappale on *Another Brick in the Wall*, albumilta *The Wall*. Meemissä nojataan kulttuuritietoon: ymmärtääkseen meemin vitsin, tulee katsojan osata yhdistää muurin käsite Pink Floyd-yhtyeeseen.

Meemin sanoma piilee meemin synkemmässä puolessa. Puhuessaan muurista Trump on toistuvasti maininnut aikovansa laittaa Meksikon maksamaan muurin. Tässä meemin tekijä on käyttänyt tätä ajatusta vipuvartena ja päättänyt ottaa yhtä epätodennäköisen tai lukijan silmissä jopa typerän vaihtoehdon muurin maksajaksi, kuitenkin sitoen sen populaarikulttuuriin ja näin suuremmalle yleisölle tuttuun asiaan. Käytännössä viesti on yksinkertainen: yhtä todennäköisesti Pink Floyd -yhtye maksaa muurihankkeen, kuin Trumpin on mahdollista saada muuri maksatettua Meksikolla.

Puhetapa, jossa ilmoitetaan jonkun muun tekevän pakotetusti jotain omien intressien mukaisesti, on populistista poliittista retoriikkaa. Tämä Pink Floydiin viittaava meemi ottaa kantaa myös poliittisen puheen keinoin kääntämällä asian jopa typeräksi lausahdukseksi, jolloin puheiden mahdottomalta tuntuva sanoma tulee esille entistä paremmin. Lopulta meemi vaikuttaisi olevan myös puhtaasti vitsi, jota ei ole voinut Pink Floydin *The Wall* -albumin tunnettuuden takia ohittaa.

Toinen populaarikulttuuriin nojaava meemi liittyy *Game of Thrones* -televisiosarjaan. Kyseissä fantasiasarjassa on villikansoja ja muita vaaroja tavallisista ihmisistä erottava korkea muuri, jota vartioivat tehtävään vihkiytyneet vartijat. Muurin nimi sarjassa on yksinkertaisesti *The Wall*. Muurin suojeleminen ja miehittäminen on tärkeää siksi, että sen takana asuvat sarjan muiden sivistyneiden kansojen elintapoja ja henkeä uhkaavat voimat.

Tässä *Game of Thrones*in viittaamassa meemissä on vain kuva lumen ja jään peittämästä muurista, muuri muistuttaa oikeastaan jo seinämää massiivisuutensa vuoksi. Kuvan selitystekstinä on ” Kanadalaiset alkavat rakentaa muuria siltä varalta, että Trump voittaa.”²⁰ Meemi viittaa siis sisällöltään myös Kanada-teemaan, joka esiintyi useamman kerran kokonaisuudessaan.

Kyseisessä meemissä vitsi piilee enemmän tekstissä, kuin itse kuvassa.

Stereotyyppisesti kanadalaiset elävät kylmässä lumen ja jään keskellä ja ovat näin

¹⁹ ”Trump vows to make Pink Floyd pay for the wall”

²⁰ ”Canadian begin building a wall, in case Trump wins”

kestävämpää kansaa kuin amerikkalaiset. Tämä selitys avaa meemissä kuvattua jäistä ja lumista maisemaa.

Kanadassa on erilainen poliittinen kenttä kuin Yhdysvalloissa ja maa haluaa ulkoapäin katsottuna kehittyä eri suuntaan kuin USA. Kanadan pääministerinä toimii kohtalaisen nuori poliitikko Justin Trudeau, joka ei ole pelännyt arvostella Donald Trumpia puheissaan. Maa on ylpeä julkisesta terveydenhuollostaan ja taloudesta, joka on raiteillaan. Tässä valossa meemin tekijä on todennäköisesti viitannut kuvan selitystekstillä siihen, että kanadalaiset ovat lumen ja jään keskellä elämisestä huolimatta sivistyneempää kansaa kuin amerikkalaiset. Amerikkalaiset ovat villikansaa, jotka Kanada haluaa pitää pois omasta maastaan. Tästä syystä kuvaan on valikoitunut mahdollisimman korkea ja vaikeasti läpäistävä este. Metaforallisesti amerikkalaiset – tai Donald Trump ja hänen hallintonsa – nähdään samalla tavalla kanadalaisten elintapoja ja arvoja uhkaavana voimana, kuin mitä Game of Thrones -sarjassa muurin takana asuvat voimat ovat. Metafora on raju, sillä kulttisarjassa muurin takana oleva Kuolleiden armeija nähdään koko ihmiskunnan tuhoavana voimana, jonka voittamisen mahdollisuudet ovat pienet. Tämä avaa myös ajatuksen Trumpista luonnonvoimana, joka ilmastonmuutoskielteisyydellään ja raivokkaalla maahanmuuttopolitiikallaan uhkaa rauhallisena ja seesteisenä nähdyn Kanadan olemassaoloa. Meemi osoittaa myös suoraan sitä sanomatta maiden välisiä poliittisia eroja.

Viimeinen meemi tässä kategoriassa on sarjakuvamainen meemi, jossa on kolme kuvaa allekkain. Kuvissa on otoksia Shrek-elokuvasta, ja kuvissa esiintyy Shrek, sekä Aasi. Ensimmäisessä kuvassa on muuri, jossa on kultaisilla kirjaimilla useaan kertaan "T". Muurin takaa pilkistää Donald Trumpin pää. Kuvassa lukee elokuvan tekstitystyylillä "tuon täytyy olla Donald Trumpin muuri."²¹ Seuraavassa kuvassa ovat Shrek ja Aasi kahdestaan. Shrek katsoo Aasia kohti tietävästi ja alla on tekstitys "Luuletko että hän mahdollisesti kompensoi jotakin"²² ja viimeisessä kuvassa Shrek nauraa asialle tekstityksin "ehehehehehehehehehe".

Kohtaus on suoraan Shrek-elokuvasta, vain ensimmäinen ruutu on muokattu. Elokuvassa näytetään muurin sijasta linna, jonka jälkeen Shrek kysyy Aasilta, josko linnassa asuva lordi kompensoi linnan koolla jotain. Shrekistä tuttu Lordi Farquaad on ilkeä, mutta pelkurimainen hallitsija, joka kuitenkin pitää itseään kaikin tavoin

²¹ "So that must be Donald Trump's wall"

²² "Do you think he's maybe compensating for something"

ihailtavana. Farquaad on kooltaan hyvin lyhyt ja tämä fyysinen ominaisuus syö hänen miehuuttaan muiden silmissä.

Donald Trump on puhunut naisista halventavasti niin vaalikampanjansa kuin presidenttiytensäkin aikana. Trump näyttäytyy amerikkalaisen perinteisen valkoisen miehen roolimallina: maskuliinisena ja itsenäisenä toimijana, joka määrää järjestyksen ympärillään. Tähän rooliin kuuluvat mielikuvat hänestä naistenmiehenä, sekä menestyvänä bisnesmiehenä. Toisaalta taas esimerkiksi Trumpin tapa puhutella muita politiikan henkilöitä, mediaa tai valtionjohtajia, voidaan laskea myös maskuliinisen uhon piiriin. Tämä Shrekistä ammentava meemi toimii kommenttina Trumpin politiikalle, mutta myös kommenttina hänen persoonaansa ja ulkonäköään kohtaan. Shrek-elokuvan lordi ja massiivinen linna rinnastetaan suoraan Trumpiin ja muurihankkeeseen, jolloin muurin rakentaminen on Trumpille jonkin kompensoimista. Koska viittaukset meemissä ovat niin suoraa, on selvää, että muurin rakentamisella naureskellaan Trumpin miehisyydelle.

4.2.3. Meemit, joissa on mukana muuri

Muureja kuvaavia meemejä oli myös useampia kokonaisuudesta. Tästä teemasta nostin analyysiin kuvan, joka on ilmeisesti videopelistä. Kuvassa on muuri ja muurin edessä on polvistuneena afroamerikkalaisen näköinen mieshenkilö. Meemin otsikkona on ”Colin Kaepernick Trumpin muurilla”.²³ Valikoin tämän kuvan edustamaan muuriaiheisia kuvia, koska isossa osassa muuria esittäivistä kuvista esille tulee rasistinen retoriikka, jota Trump harjoittaa. Kuva itsessään ei selity ilman tietoa siitä, kuka on Colin Kaepernick. Myös hahmon asennolla kuvassa on merkitystä.

Colin Kaepernick on amerikkalaisen jalkapallon pelaaja, joka vuonna 2016 ryhtyi ensin istumaan ja sen jälkeen polvistumaan ennen pelejä soitettavan Yhdysvaltojen kansallislaulun aikana. Kaepernick teki tämän protestina Trumpin rasistiselle politiikalle. Polvistumiseen liittyi myöhemmin myös muita pelaajia. Tilanne kärjistyi niin, että Trump vaati julkisesti esimerkiksi Twitterissä jalkapalloliitto NFL: ää erottamaan pelaajat, jotka eivät suostuneet seisomaan kansallislaulun aikana.

²³ ”Colin Kaepernick at the Trump wall”

Meemi viittaa siis suurempaan rasistiseen ongelmaan, jota muurikeskustelu on Yhdysvalloissa voimistanut. Meemin mukaan Kaepernick protestoisi Trumpin politiikkaa, vaikka muuri olisi pystyssä. Toisaalta meemi voi viitata myös siihen, miten voimaton kukaan on poliittisten päätöksien edessä. Meemi kuitenkin sitoo muuriaiheen vahvasti siihen poliittiseen maisemaan, joka ulottuu laajasti muurikeskustelun ylitse. Muuri on vain osa politiikkaa, joka haluaa häivyttää muita kuin valkoisia kansalaisia Yhdysvalloista. Tämä teema on kokonaisaineistossa merkityksellinen. Sama viesti on istutettu useampaan meemiin. Tästä syystä tätä meemiä voi oikeastaan pitää ruohonjuuritason toimintana, jonka avulla voidaan epäsuorasti suostutella ihmisiä aktivoitumaan vähemmistöjen oikeuksien puolustamisessa.

Yksi tapa vaikuttaa tämän meemin avulla on käyttää siinä hahmona suosittua amerikkalaisen jalkapallon pelaajaa, joka kaiken lisäksi on eräänlainen sankarihahmo suoralle protestoinnille. Julkisuuden henkilöitä on käytetty aina suostuttelemaan heitä ihannoivia ihmisiä. Meemi haluaa vaikuttaa ihmisiin, joten se on yhdistänyt useamman vaikuttavan tekijän samaan kuvaan.

Toinen meemi, jossa on muuri, on esiintynyt jo aiemmin meemiä käsittelevässä luvussa hieman erilaisena. Kyseinen meemi on myös yksi aineiston lempimeemeistäni. Kuvassa Donald Trump on ilmeisesti Jerusalemissa Itkumuurilla, päässään kipa ja musta puku. Hän koskettaa muuria yhdellä kädellä naamallaan vakava ilme. Kuvan ylälaudassa lukee valkoisella pohjalla teksti: ””Kuka maksoi sinut?”, hän kysyi, mutta vanha muuri säilytti salaisuutensa.”²⁴ Kuva edustaa samalla uutiskuvaan pohjautuvaa meemiä, koska vasemmassa alalaidassa on yhdysvaltaisen kaapelikanava C-Spanin logo.

Kuvassa yhdistyy jälleen monta asiaa, jotka kuvaavat Trumpin persoonan ja politiikan ristiriitaista luonnetta. Donald Trump joutuu presidentinvirkansa takia tekemään vain jo mediankin takia paljon erilaisia asioita valtiovierailullaan. Samalla on kuitenkin tullut selväksi, että Trump itse ei tunnu antavan painoarvoa muille kulttuureille kuin amerikkalaiselle. Siksi itkumuurilla seisominen ja sen näennäinen kunnioittaminen tuntuu irvokkaalta. Samalla kuva nauraa avoimesti kysymykselle muurin maksajasta. Muuri on Trumpille poliittisesti yksi hänen presidenttikautensa tärkeimpiä hankkeita, eikä se ole kahden ensimmäisen vuoden aikana juuri edennyt.

²⁴ ”Who paid for you? he whispered, but the old wall kept her secrets.”

Meemin avulla halutaan myös osoittaa Trumpin kokemattomuus politiikassa. Tämä on oikeastaan hyvin mielenkiintoinen viesti, koska se on verhottu yksinkertaisemman vitsin taakse, jossa Trump kysyy apua seinältä. Todellisuudessa se kuvaa hyvin tilannetta, jossa Trump tuntuu seisovan yksin muuriasian äärellä.

Kyseessä on jälleen meemi, joka haluaa riisua Trumpin arvovaltaisuutta ja saattaa hänet naurun alaiseksi. Se on myös kannanotto Trumpin kokemattomuudelle: meemin avulla sen tekijä haluaa muistuttaa, että Donald Trump ei pärjää presidenttinä ilman neuvonantajia. Meemi maalaa Trumpista kuva avuttomana ja liian ylpeänä pyytämään apua asiantuntijoilta. Tämä ajatus on esillä kokonaisaineistossa vahvasti. Meemin avulla halutaan muistuttaa lukijaa siitä, että Trump on kokematon politiikassa, eikä osaa pelata määrättyjen pelisääntöjen mukaisesti.

4.2.4. Piirretyt meemit

Yksi meemeistä, jonka valitsin mukaan analyysiin, kuuluu piirrettyjen meemien kategoriaan. Kyseessä on Jeff Parker -nimisen piirtäjän tekemä pilapiirros, joka on julkaistu leiman mukaan jo vuonna 2006 Florida Today lehdessä. Meemi valikoitui mukaan siksi, että sisällöllisesti se kuului useampaa kategoriaan kuten historiaan viittaaviin ja maahanmuuttajiin. Samalla se edustaa piirrettyjen meemien kirjoa, joka oli kohtalaisen kattava kokonaisaineistossa. Kyseinen kuva kertoo myös siitä, miten meemejä voidaan käyttää eri tavoin omien mielipiteiden esittämisessä. Samalla se on muistutus siitä, miten meemit kiertävät käyttäjien käsistä toisiin.

Kuvassa Amerikan alkuperäisasukkaat rakentavat rannalle puista muuria ja rantavedessä kelluvat veneissä Euroopasta tulleet valloittajat. Kuvan alareunassa on lainausmerkeissä teksti: *”Sanovat, että rakentavat muuria siksi koska liian moni meistä tulee maahan laittomasti eikä suostu opettelemaan heidän kieltään tai sopeutumaan heidän kulttuuriinsa...”*²⁵

Kesken olevan muurin aukossa on kivi, jossa lukee ”Plymouth rock”, Plymouthin kivi. Kyseinen kivi on tosielämässä historiallinen esine. Se merkitsee Plymouthin

²⁵ ”They say they’re building a wall because too many of us enter illegally and won’t learn their language or assimilate to their culture...”

siirtokunnan saapumista Amerikkaan Mayflower-aluksella vuonna 1620, ja kivellä on suuri symbolinen merkitys Amerikan historiassa.²⁶

Meemi kertoo siitä, että muurin rakentaminen Yhdysvaltojen ja Meksikon rajalle ei ole uusi idea, vaikka muurikeskustelu tuotiin koko maailman silmille Trumpin vaalikampanjan myötä. Kuva kertoo myös Yhdysvaltojen kompleksisesta ja osittain hyvin kipeästäkin historiasta. Pilakuva parodioi sitä, että amerikkalaisilla on pelko heidän kulttuuriaan uhkaavasta maahanmuutosta, vaikka oikeastaan koko Yhdysvaltojen valkoinen historia perustuu kolonialismiin, valloitukseen ja maahanmuuttoon. Meemin saateteksti on ”Amerikan alkuperäisasukkaat eivät rakentaneet muuria”²⁷, ja meeminä käytetty pilakuva itsessään on ilmeisesti liberaalien puolelta kannanotto muurin rakentamisen järjettömyydelle. Kuvaa katsoessa tekstin ajattelee niin, että Amerikan alkuperäisasukkaat eivät rakentaneet muuria, ja tämä mahdollisti nykyisen Yhdysvaltojen synnyn. Toisaalta on myös naiivia ajatella, että alkuperäiskansat olisivat voineet taistella kolonialisteja vastaan rakentamalla muurin. Pilakuva kuitenkin tuo esille sen, että Yhdysvallat on kansojen sulatusuuni, ja se on aina ollut maan vahvuus: kuvan sanoman mukaan avoimet rajat mahdollistavat asioita, eivät huononna.

Tällä meemillä on kuitenkin kääntöpuolensa. Sen internetiin jakanut henkilö on kirjottanut oman kantansa auki kuvan alapuolelle: ”Aina kun liberaali julkaisee tämän tai jotakin samanlaista kuin tämän tarkoituksenaan sanoa, että me olisimme historian väärällä puolella muuria rakentaessa, pudistan päätäni. He osoittavat ongelman ytimen – me tarvitsemme muurin, meidän on rajoitettava maahanmuuttoa tai me tulemme pyyhkäistyksi pois tai reservaatteihin omassa maassamme.”²⁸

Meemin julkaisija on siis vastakkaista mieltä, kuin mitä pilakuvan tekijä on aiemmin halunnut tuoda ilmi. Meemin jakaja käyttää Amerikan synkkää historiaa hyväkseen: jos muuria ei rakenneta, maahanmuuttajien virta ajaa (valkoiset) amerikkalaiset reservaatteihin, kuten eurooppalaiset kolonialistit tekivät intiaaneille. Meemin tekijä

²⁶ <http://americanhistory.si.edu/press/fact-sheets/plymouth-rock>

²⁷ ”The Native American’s didn’t build a wall”

²⁸ ”Every time a liberal posts this or something like this as if we would be on the wrong side of history for building a wall I shake my head. They’re proving the point- we need a wall, we need to limit immigration, or we will wind up wiped out or on reservations in our own country.”

käyttää siis synkkää historiaa opetuksena niin päin, että valkoisten ihmisten valta heikkenee ja pahimmillaan se kääntyy valkoista amerikkalaista vastaan.

Meemi toimii usealla tasolla: se on pelkkänä pilakuvana kritiikkiä Yhdysvaltojen veristäkin historiaa kohtaan, mutta saadessaan uuden otsikon ja saatetekstin, se muuttuukin kritiikiksi itseään ja liberalistista politiikkaa kohtaan. Tämä kyseinen meemi on hyvä esimerkki internetissä tehtävästä ja sen mahdollistamasta mielipidevaikuttamisesta. Aiemmin pilakuvien avulla tehty mielipidevaikuttaminen oli yleisempää juuri sanomalehdissä ja printtijulkaisuissa, mutta internet mahdollistaa globaalin mielipidevaikuttamisen.

Piirretyt meemit mahdollistavat itsensä ilmaisun monella tapaa. Piirretyt meemit olivat aineistomassassa suosittuja: pilakuvia voi ajatella internet-meemien esivanhempina, joita julkaistiin ennen printissä ja julkaistaan edelleen. Nyt ne voidaan teknologian avulla siirtää myös internetiin ja jakaa yhä globaalimmalle yleisölle. Ollakseen meemejä, niiden tulee kuitenkin varioitua käyttäjien käsissä. Jos pilakuvista puuttuu variaatio eli ne eivät lisääny ja muutu, niitä ei voida kutsua meemeiksi.

4.2.5. Meemigenrejen edustajat

Analyysiluvun loppuksi halusin vielä nostaa analysoitavaksi muutaman meemigenren edustajan. Sisällöiltään ne edustavat sekoitusta populaarikulttuurista, latinoista, maahanmuutosta sekä eläimistä – eli eri meemityyppejä. Ne sitovat aineiston myös siihen meemikulttuuriin, jossa meemipohjan idea täytyy tuntea, jotta kuvan vitsi aukeaa. Nämä ovat kaikki kuvia, jotka ovat riippuvaisia tekstistä.

Populaarikulttuurista ammentavia meemejä oli aineistossa kohtalaisen paljon. Yksi aineistoni puhtaimmista olemassa olevien kuvapohjien genreen kuuluvista meemeistä on tehty ”Salaliitto-Keanu” -pohjalle.²⁹ Valikoin tämän meemin analyysiin siksi, että se edustaa puhtaimmillaan perinteistä internet-memetiikkaa genrensä ja suosionsa puolesta.

Kyseisen meemin taustana on Keanu Reeves, kasvoillaan säikähtäneen hämmentynyt ilme. Meemin logiikkaan kuuluu se, että siinä kysytään jokin kysymys: usein kysymys on paranoiaan viittaava ja lopulta aika turha tai mitätön. Esimerkkinä

²⁹ Conspiracy Keanu

Know Your Meme -sivustolla kysymys on ”Mitä jos sininen väri, jonka minä näen, ei ole sama sininen, jonka sinä näet?”³⁰ Ideana on esittää salaliittoteoriat naurettavina asioina ja näin vähentää niiden vakavasti otettavuutta.

Aineistossani kuvan päällä on kysymys: ”Mitä jos Trump haluaakin rakentaa muurin estääkseen meitä pakenemasta maasta, kun hänet on valittu [presidentiksi]?”³¹

Meemin hauskuus tulee Keanun ilmeen yhdistämisestä kysymykseen, joka on loppupeleissä naiivi. Toisaalta koko Salaliitto Keanu -meemin idea on nauraa salaliittoteorioille ja etenkin amerikkalaista taustaa vasten ajatus on pohtimisen arvoinen: salaliittoteoriat ovat kysytyä tavaraa Yhdysvalloissa ja esimerkiksi poliittiseen johtoon kohdistuu jonkin verran salaliittoteorioita. Kyseinen meemi siis pilkkaa muuriakin enemmän ajatusta siihen liittyvästä salaliitosta.

Salaliittoteoriameemin vitsi saattaa kuitenkin mennä jopa syvemmälle. Presidentti Trump on itse lähtenyt mukaan salaliittoteoriaan, jonka mukaan entinen presidentti Barack Obama ei olisi syntynyt Yhdysvalloissa, eikä täten olisi myös koskaan ollut oikeutettu presidentin virkaan. Kyse oli toki poliittisesta pelistä, sillä Trump nosti asian vaalikeskusteluun vuonna 2016 käydyn vaalikiertueen aikana.³² Trump ei kuitenkaan jättänyt asiaa sikseen edes valintansa jälkeen, vaan vaati yhä virkaanastujaistensa jälkeen teorian vahvistamista.

Salaliitto Keanu -meemin huumori menee siis pintaa syvemmälle. Tarkoitus ei ole kyseenalaistaa vain salaliittoteoreetikkojen usein järjettömänä pidettyjä teorioita, vaan osoittaa myös Trumpin roolia salaliittoteorioiden ylläpidossa.

Salaliitto Keanun lisäksi aineistossani on samanlainen kuvapohjakuva, Philosoraptor, vapaasti suomennettuna Filosofiraptor.³³ Tämä meemipohja jaotellaan alagenreen, joka on neuvovien eläinten genre. Iso osa aineistosta nousevista eläinmeemeistä on nimenomaan olemassa oleviin meemipohjiin perustuvia neuvovat eläimet -meemejä, joten tämä sisältökategoria tulee esille meemigenrejen puolelta.

Kyseisessä meemissä esihistoriallisella liskolla on pohtiva asento, jossa liskon ”sormi” on leuan alla. Meemissä on kysymys ”Mitä jos Donald Trumpin haluaman muurin tarkoitus ei olekaan pitää meksikolaisia poissa / vaan sen tarkoitus on pitää

³⁰ ”What if the blue I see isn’t the same color blue you see?”

³¹ ”What if Trump really want’s to build the wall to keep us fleeing the country after he’s elected?”

³² <https://edition.cnn.com/2017/11/28/politics/donald-trump-barack-obama-birth-certificate-nyt/index.html>

³³ <https://knowyourmeme.com/memes/philosoraptor>

amerikkalaiset sisällä?”³⁴ Kysymys on siis lähes sama, kuin mitä Keanu-meemissä kysyttiin. Philosoraptor-meemin ideasta johtuen meemin sanoma on kuitenkin erilainen. Nyt kyseessä on enemmän filosofinen retorinen kysymys, kuin salaliittoteorialle naureskeleva kysymys. Samalla tavalla kuin Keanu-meemin, myös Philosoraptorin ideana on kysyä kysymys, joka herättää humoristisuutensa ohella myös mahdollista keskustelua internet-käyttäjien kesken.

Yksi tällaisista meemihybrideista on Good Guy Greg -nimeä kantava meemi. Meemin pohjalla on mies, joka katsoo hymyillen kuvaan. Suussa miehellä on sätkä. Meemin pohjaidea on se, että Good Guy Greg on reilu, empaattinen ja kaikin puolin ”hyvä tyyppi”. Aineiston meemissä kuvatekstinä on ”Trump kutsuu sen ihmisiä raiskaajiksi ja murhaajiksi, messuaa muurin rakentamisesta, ja loukkaa Meksikoa jatkuvasti / Meksiko toimittaa silti humanitaarista apua myrskyn repimään Texasiin, koska se on oikea tapa toimia.”³⁵ Meemin otsikko on ”Good Guy Mexico”.

Meemin sanoma on selkeä vastakkainasettelun osoittaminen Trumpin politiikassa. Samalla se osoittaa sormella Trumpin ajaman politiikan mustavalkoisuuteen. Kuvan otsikolla viitataan siihen, että Meksiko on tarinan ”hyvä tyyppi”, kuten kuvan päähenkilö Greg. Meemi tuo esille myös amerikkalaisten hankalan suhteen naapurimaan asukkaisiin. Osaltaan Meksikosta tulleet ihmiset nähdään vain isona ongelmana, vaarallisina rikollisina ja toisen luokan kansalaisina. Yksi poliitikkojen ja tavallisten amerikkalaisten käyttämä retoriikka koskien meksikolaisia on työpaikkojen vieminen amerikkalaisilta. Huonoa taloustilannetta on ollut helpompi vierittää ulkoa tulevien tekijöiden niskaan, kuin ottaa siitä itse vastuuta. Meemi haluaa siis nostaa keskusteluun sen huomion, että huolimatta Trumpin puheista, Meksiko tekee yhteistyötä ja auttaa naapurivaltiota hankalassa tilanteessa.

³⁴ ”What if the wall Donald Trump wants to build isn’t to keep Mexicans out / It’s to keep Americans in?”

³⁵ Trump calls its people rapists and murderers, chants build a wall, and insults Mexico all the time / Mexico still delivers humanitarian aid to storm-ravaged Texas because it’s the right thing to do”.

5. Yhteenveto

Internet-meemit ovat henkilöltä toiselle leviäviä ajatuksia, kuvia, mielipiteitä tai vitsejä. Internet on teknologiana mahdollistanut meemien nopean luomisen, jakamisen ja kierron globaalisti. Sosiaalinen media on entisestään helpottanut ja nopeuttanut meemien jakamista luoden alustoja, joiden kautta ihmiset voivat olla toisiinsa yhä helpommin yhteydessä. Meemejä luodaan vuorovaikutuksessa toisten käyttäjien kanssa ja jaetaan erilaisilla sosiaalisen median alustoilla. Kulkiessaan käyttäjän kautta toisille ne muokkautuvat matkalla aina uudelleen. Internet-meemillä halutaan usein sanoa jotain ja tuoda se muiden käyttäjien eteen, joten niiden luonnetta voi kutsua sosiaaliseksi.

Kun meemejä tarkastelee mielipidevaikuttamisen tuotteena, on kiinnitettävä huomiota etenkin niiden nopeaan leviämiseen. Toiseksi internet-meemien ja mielipidevaikuttamisen suhteessa on hyvä huomioida se, miten helposti internet-meemin voi luoda ja jakaa. Meemin ei tarvitse selittää itseään, vaan jokainen meemin katsoja saa itse luoda oman tulkintansa meemistä. Meemin sanoman ei tarvitse perustua totuuteen tai tiedettyihin faktoihin, mutta hauskaksi heitoksi koettu meemi voi silti levitä ympäri maailmaa internetissä. Internet-meemejä voi tästä syystä pitää tehokkaana viestimisen keinona. Ne ovat ketteriä ja kepeitä tapoja tuottaa visuaalista materiaalia, joiden näkemisessä on tärkeämpää meemin herättämä tunne, kuin niiden sisältämä fakta. Analyysini perusteella meemit ovat hyvin tunnepohjaista mielipide- ja kansalaisvaikuttamista. Niiden retoriikkaan kuuluu enemmän vedota tunteisiin ja oikeustajuun, kuin järkeen.

Meemit ovat suostuttelevia: ne kutsuvat katsojan uskomaan väittämäänsä. Ne ilmaisevat tekijänsä tunteita: pelkästään meemipohjien kirjo on niin värikäs, että se mahdollistaa erilaisten tunteiden välittämisen. Sama lause kirjoitettuna eri meemipohjaan saattaa saada aivan erilaisen viestin aikaiseksi. Tästä syystä meemigenreillä on tärkeä rooli myös mielipidevaikuttamisen näkökulmasta: meemien maailmaan perehtynyt lukija voi yhdellä silmäyksellä päästä kiinni meemien tekijän haluamaan tunnelmaan.

Analyysini perusteella tekstin merkitys on meemikuville olennainen, jos tavoitteena on mielipidevaikuttaminen. Ilman tekstin tuomaa kehystä meemin sanoma jää todennäköisesti ymmärtämättä. Teksti voi olla osa meemiä, mutta se voi olla myös otsikossa tai kuvan selitystekstinä. Esimerkiksi kuvapohjiin perustuvien meemien

variaatio tapahtuu juuri tekstien avulla. Kuva ei muutu, mutta teksti vaihtuu. Vaikka kuvapohjissa kuvilla on jokin käyttäjien kesken hyväksytty teema, teksti määrää meemin lopullisen sanoman.

Analyysin perusteella The Wall -meemeissä ilmenevä kritisointi kohdistuu vahvasti Donald Trumpia kohtaan. Muurin rakennushanke on henkilöitynyt Trumpiin jo vaalikiertueelta asti, joten aiheen kärjistyminen koskemaan Trumpia on tältä osin ymmärrettävää. Trumpin ei tarvitse esiintyä meemeissä itse, sillä media on pitänyt huolta, että iso osa Trumpin puheista on päätynyt kansalaisten korviin: tämä toimii myös esimerkkinä meemien kontekstisidonnaisuudesta. Toisaalta taas muurimeemeissä tulee esille yksi poliittisten internet-meemien fundamentaalisista tehtävistä: ruohonjuuritason toimintana ne levittävät tietoa internetin käyttäjien kesken. Tässä työssä analysoidut The Wall -aiheiset meemit pyrkivät alentamaan Trumpin valtaa tekemällä hänestä naurettavan hahmon, jota ei haluta ottaa vakavasti. Samalla osa meemeistä pureutuu The Wall -teeman kautta ruotimaan Yhdysvaltojen hankalaa suhdetta Meksikoon ja tuomaan esille Trumpin avoimen rasistista politiikkaa.

Internet-meemit ovat osa julkista keskustelua. Niitä tuottavat internet-käyttäjät, eli eri maiden kansalaiset, joilta vallan katsotaan länsimaisissa demokratioissa tulevan. Meemien on mahdollista avata uusia näkökulmia poliittiseen puheeseen, vastustaa poliittisia päätöksiä tai tukea hyvinä pitämiään vaihtoehtoja. Joltain osin meemien on mahdollista myös selkeyttää hankalaa tai vaikeaksi koettua poliittista keskustelua. Aineistoni meemeissä on havaittavissa selkeää mielipidevaikuttamisen aatetta, jossa sisällöntuottaja tuo ilmi omia ajatuksiaan ja laittaa mahdollisesti myös meemin lukijan miettimään omaa kantaansa toisen kerran. Analyysini pohjalta voi sanoa, että internet-meemit toimivat mielipidekanavana niiden tekijöille. Meemit myös toimivat suostuttelevan luonteensa kautta aktivoivina tekijöinä. Ne voivat aktivoida internetin käyttäjiä tekemään meemille vastineen tai levittää tietoa asiasta, joka käyttäjältä on jäänyt huomaamatta.

Internet-meemit voivat syntyä käyttäjien vuorovaikutuksen kautta. Kuka vain internetin tai sosiaalisen median käyttäjä voi esimerkiksi kirjoittaa julkisen sosiaalisen median julkaisun, joka saattaa saada muodon meeminä ja lähteä leviämään käyttäjien keskuudessa. Tämä pätee myös Donald Trumpin ja muiden sosiaalisen median käyttäjien suhteeseen: Trump on paitsi Yhdysvaltojen presidentti, myös internetin ja sosiaalisen median käyttäjä – tarkemmin sanottuna Twitterin käyttäjä.

Twitterissä Trump on omasta tahdostaan vuorovaikutuksessa muiden käyttäjien kanssa. Päätävässä asemassa ollessaan Trump on kuitenkin monia muita käyttäjiä näkyvämpi. Tunnettuuden takia hänestä tehdyt meemit koskettavat suurempaa yleisöä, jolloin niiden kontekstit ovat useammalle käyttäjälle tuttuja.

Meemit mahdollistavat sen, että kuka vain voi tietyssä kontekstissa olevan meemipohjan avulla kysyä kysymyksen tai lausua toden tai epätoden faktan, johon muut käyttäjät koittavat vastata. Samalla meemien avulla voidaan vahvistaa ja kumota faktoja. Meemit toimivat siis keskustelun avaajina ja niiden edustama genre usein jo ohjaa sitä, millainen keskustelu mahdollisesti on. Meemigenret mahdollistavat sen, että meemien itsessään ei tarvitse selittää kaikkea, vaan ennalta tunnettu pohja tekee sen meemin puolesta.

Meemeihin sisältyy paljon kontekstointia ja metatietoa. Esimerkiksi tunnettuun meemipohjaan nojaavat merkitykset vaativat sitä, että meemien lukija on tuttu meemien pohjaidean kanssa. Esimerkiksi Salaliitto Keanun, neuvovan koiran tai Philosoraptorin sanomat eivät aukene, jos internetin käyttäjällä ei ole olemassa tietoa siitä, mitä nämä hahmot edustavat. Esimerkiksi Keanu-meemin idea saattaa jäädä pimentoon ja lukija saattaa kokea meemit vain tavalliseksi kysymykseksi, eikä tunnista joko Keanua tai tiedä hänen hahmostaan sen enempää. Toisaalta meemien maailmassa on paljon sellaista, jota edes aktiivinen internetin käyttäjä ei tavoita. Osa meemeistä kulkee tasolla, joka voi olla esimerkiksi niin spesifisti jonkin alan tietoa vaativaa, ettei aukea keskiverrolle internetin käyttäjälle. The Wall -meemeissä tuli vastaan meemejä, jotka nojasivat sanomansa sen varaan, että lukija tuntee videopelien maailman. Aina meemin ymmärtäminen ei kuitenkaan vaadi tietoa kaikesta siitä, minkä päälle meemi rakentuu, meemi voi silti aueta hauskana huomiona tai kommenttina kokemattomallekin lukijalle. Meemien avulla tehtävän mielipidevaikuttamisen ja politiikan kannalta on tärkeää, että mahdollisimman moni ymmärtää meemin sanoman.

Toisaalta vaikuttamisen näkökulmasta meemin kontekstisidonnaisuus on myös hyvä asia: se pakottaa kiinnostuneen ihmisen ottamaan selvää asioista. Välillä tämä voi myös kääntää meemin sanoman itseään vastaan, jos lukija kokee faktatarkistuksen jälkeen asian eri tavalla. Samalla kontekstisidonnaisuus tekee memetiikan ja yleisesti median tutkimisesta haastavaa: tutkijalla on oltava tietoa ja ymmärrystä erilaisista populaarikulttuurin ja yhteiskunnallisen keskustelun tuotteista.

Aineiston analyysin mukaan huumori on selkeästi väline, jonka avulla vaikuttamista koitetaan tehdä. Katsoja halutaan saada luottamaan meemin tekijään, koska hän on keksinyt hauskan koulun ja yhdistänyt mahdollisesti erilaisia kulttuurintuotteita toisiinsa. Huumori on myös turvallinen keino viestimiselle, koska meemin sanoman voi sivuuttaa toteamalla sen vitsiksi, tai meemin sanoman voi ottaa tosissaan ja olla asiasta samaa mieltä.

Internetissä on paljon poliittisesti värittyneitä meemejä, joissa osassa hyödynnetään huumoria. Osa meemeistä on kannanottoja, mutta myös järjestelmällistä mielipidevaikuttamista tietyn eturyhmän puitteissa on havaittu. Meemit ovat usein huumorille ominaisesti liioiteltuja, jolloin ne voivat sisältää muunneltua totuutta. Meemien avulla on helppo yrittää muokata ihmisten mielipiteitä, koska kaikki ihmiset eivät tee faktojen tarkistusta. Oman aineistoni analysoinnin jälkeen on toisaalta helppo ymmärtää, että moni haluaa uskoa Donald Trumpista asioita, jotka eivät ole totta. Internet-meemien avulla Trumpin hahmosta luodaan tietynlaista kuvaa: hän on lapsellinen, tietämätön ja röyhkeä. Samalla meemien tekijät haluavat osoittaa oman ylemmyytensä presidenttiin verrattuna. Aineistossa on huomattavissa paljon klassisiin huumoriteorioihin, eli helpotukseen, ylemmyyteen ja yhteensopimattomuuteen linkittyviä piirteitä. Monissa kohdissa internetin käyttäjät purkavat tunteitaan huumorin avulla esimerkiksi esittämällä Trumpin typeränä tai purkavat turhautumistaan Trumpin ajamaan politiikkaan. Näissä kyseessä on huumorin tarjoama ylemmyyden tunne ja helpotus. Aineistossa on myös sopimattomuuteen liittyviä meemejä: esimerkiksi Shrek-meemissä huumori perustuu Trumpin miehuudelle nauramiseen. Meemi naurattaa, koska siinä on sopimattomia piirteitä.

Poliitikot saavat paljon arvostelua osakseen, mutta Trumpin kohdalla vedotaan paljon älyyn ja käytökseen. Internet-meemien perusteella paitsioon jää Trumpin poliittinen puhe ja pinnalle nousee hänen persoonaansa liittyvät seikat. Meemien avulla voidaan yrittää vaikuttaa suoraan ihmisten mielikuviiin siitä, millaisena Donald Trump tulisi nähdä. Media ja Trumpin oma käyttäytyminen toki määräävät myös mielikuvien syntyä, mutta meemien avulla voidaan nostaa esille asioita, joita media ei käsitellyt.

Samalla internet-meemit ovat tapa purkaa tunteita. Anonymiteetin suojin voi tuulettaa ajatuksiaan esimerkiksi epäoikeudenmukaiseksi kokemistaan asioista, jolloin

kyseiset meemit edustavat helpotusteoriaa. Meemien vaikuttavuus perustuu niiden kykyyn ilmaista ja reflektoida tunteita, joita useampi ihminen jakaa keskenään. Ne vetoavat tunteisiin ja näin suostuttelevat katsojan uskomaan omaa diskurssiaan.

Internetissä anonyymin politiikan tekeminen on helppoa. Jokainen voi omalta kotitietokoneeltaan kannattaa muiden tietämättä mitä vain poliittista aatetta. Tämä on mahdollistanut myös mielipidevaikuttamisen ennennäkemättömällä tavalla.

Internetissä on viime vuosina yleistynyt myös trollien määrä. Meemin on joskus myös tarkoitus ärsyttää, vaikka kysymys ei olisikaan suoranaisesti trolaamisesta: näin se herättää tunteita ja saa mahdollisesti herätettyä keskustelua internet-käyttäjien kesken. Samalla anonyymiteetti tuo tutkimukselle omat haasteensa: sama ihminen voi olla useamman meemin takana, jolloin ei varmuudella voida tietää kuinka suuri määrä henkilöitä on todella saman asian takana.

Edellä mainittu ongelma tulee esille myös siinä, että omassa aineistossani oli hyvin vähän Trumpin politiikkaa puoltavia meemejä. Näitä on kuitenkin olemassa, sillä Trumpilla on kuitenkin oma vankka kannattajakuntansa. Näiden meemien löytämiseksi ja analysoimiseksi olisi pitänyt valita täysin eri foorumi, sillä Imgurissa on vallalla Trump-vastainen suhtautuminen. Analyysin tulosten kannalta on huomioitava siinä mielessä aineiston yksipuolisuus, että se tuo hyvin vähän esille Trumpia kannattavia viestejä. Trump ei kuitenkaan ole noussut presidentiksi tyhjiössä, joten tämän työn aineistosta on suurimmaksi osaksi jäänyt pois hänen politiikkaansa kannattavien äänet.

Lisäksi yhdeksi ongelmaksi meemitutkimukselle on osoittautunut meemien löytäminen ja kerääminen. Meemit on merkattu Imgurissa asiantunneiden avulla, jolloin osa meemeistä, joita ei ole käyttämilläni asiantunnuksilla merkitty, eivät myöskään ole mukana aineistossa. Internetissä aineiston määrä on lähes loputon, joten kaikkea olennaista on hankala saada työhön mukaan. Samalla jotakin olennaista ja analyysin kannalta mehukasta voi jäädä matkan varrelle.

Jatkokysymyksenä tutkimukselle voisi esittää kysymyksen siitä, miten poliittisesti värittyneet meemit ovat kehittyneet tai muuttuneet viimeisen vuosikymmenen aikana? Sosiaalisen median myötä jakoalustat ovat muuttuneet yhä käyttäjäystävällisemmiksi, joten olisi mielenkiintoista tutkia meemien kehitystä sosiaalisen median alkua ajoilta tähän päivään asti.

The Wall -meemien kohdalla on muistettava meemien synnyn taustalla vaikuttaneet asiat. Nämä meemit ovat vahvasti sidonnaisia tähän aikaan: ne representoivat internet-käyttäjän ajatuksia yhteiskunnallisesta epäkohdasta. Meemeissä voi huumorin takaa paljastua kokonaisen sukupolven mielipiteitä, haluja, toiveita ja pelkoja. Internet-meemien avulla voidaan tuoda julki epäkohtia ja vaikka meemi itsessään ei poikisi kansaliikettä, voi se vaikuttaa useampaan ihmiseen niin, että jokin epäkohta nostetaan yhteistuumin selvemmin esille. Internet-meemien avulla voidaan kertoa yhteiskunnan tilasta paljon.

Lähteet

Ahonen, Kimmo (2016) Donald Trumpin mediaspektaakkeli ja konservatismi-
ideologia(t). *Lähikuva*. Vol 29:1 (2016),

<http://ojs.tsv.fi/index.php/lahikuva/article/view/56577/18733>

Arjoranta, Jonne & Koski, Johannes (2018) Pepe-sammakko Kiasmassa: Leikki,
trollaaminen ja #ALONETOGETHER-taideteoksen affektiivisuus. *Lähikuva*. Vol 31:3
(2018) 6–29.

<https://journal.fi/lahikuva>

Baumgartner Jody C. (2007) *Humor on the Next Frontier*. Youth, Online Political
Humor, and the JibJab Effect.

<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0894439306295395> Linkki tarkistettu
27.2.2019

Benitez-Bribiesca, Luis (2001) Memetics: A Dangerous Idea. *Interciencia*. Vol 26:1
(2001) 29–31.

<https://www.redalyc.org/pdf/339/33905206.pdf>

Bennet, Lance W., Segerberg, Alexandra (2012) The Logic of Connective Action.
Information, Communication & Society. Vol 15:5, 739-768.

<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1369118X.2012.670661?needAccess=true>

Bergson, Henri (1900) *Nauru*. Tutkimus komiikan merkityksestä.

Blackmore, Susan (1999) *The Meme Machine*. New York, Oxford University Press.

Blank, Trevor J. (2013) *The Last Laugh*. Folk humor, celebrity culture, and mass-
mediated disasters in the digital age. Wisconsin, The University of Wisconsin Press.

Brummett, Barry (2010) *Techniques of close reading*. California, SAGE Publications
Inc.

Burroughs, Benjamin (2013) Obama Trollin: Memes, Salutes and an Agonistic
Politics in the 2012 Presidential Election. *The Fibreculture Journal*. Vol. 22 (2013).
258–277.

<http://fibreculturejournal.org/wp-content/pdfs/FC165Benjamin%20Burroughs.pdf>

- Castells, Manuel (2009) *Communication Power*. Oxford University Press, New York.
- Chesterman, Andrew (2005) The memetics of knowledge. Teoksessa Dam, Helle V., Enberg Jan & Gerzymisch-Arbogast, *Knowledge Systems and Translation*. Berlin, Mouton de Gruyter. 22–30.
- Davison Patrick (2012) The Language of Internet Memes. Teoksessa Mandiberg Michael, *The Social Media Reader*. New York, New York University Press.
- Dawkins, Richard (1976) *The Selfish Gene*. New York, Oxford University Press Inc.
- Denton, Robert E. (2013) *The 2012 Presidential Campaign*. A Communication Perspective. Rowman & Littlefield Publishers Inc.
- Edwards, Elizabeth & Hart, Janice (2004) Introduction: Photographs as objects. Teoksessa Elizabeth Edwards & Janice Hart (toim.) *Photographs, Objects, Histories: On the Materiality of Images*. New York: Routledge, 1–16.
- Francia, Peter L. (2017) *Free Media and Twitter in the 2016 Presidential Election: The Unconventional Campaign of Donald Trump*.
<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0894439317730302> Linkki tarkistettu 27.2.2019
- Franzini, Louis R. (2012) *Just Kidding: Using Humor Effectively*. Roman & Littlefield Publishers, Inc. Lanham.
- Habermas, Jürgen (1962) *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry Into a Category of Bourgeois Society*. Cambridge, The MIT Press.
- Hakala, Salli & Vesa, Juho (2013) Verkkokeskustelut ja sisällön erittely. Teoksessa Laaksonen Salla-Maaria, Matikainen Janne, Tikka Minttu *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere, Vastapaino. 216–244.
- Heimo, Anne (2013) *Meemi tulee*. Folkloristi, oletko valmis? Elore 2/2013.
http://www.elore.fi/arkisto/2_13/heimo.pdf
- Herkman, Juha (2012) Mediasukupolvet ja politiikan julkisuus. Teoksessa Karppinen, Kari, Matikainen, Janne (2012) *Julkisuus ja demokratia*. Vastapaino, Tampere. 109–131.
- Huntington, Heidi E. (2013) Subversive Memes: Internet Memes as a Form of Visual Rhetoric. *AolR Selected Papers of Internet Research*. 14:2013.

<https://firstmonday.org/ojs/index.php/spir/article/view/8886/7085>

Jones, Jeffrey P. (2013) Presidential Campaigns as Cultural Events: The Convergence of Politics and Popular Culture in Election 2012. Teoksessa Denton, Robert E. (2013) *The 2012 Presidential Campaign. A Communication Perspective*. Rowman & Littlefield Publishers Inc. 115–131.

Kaplan, Andreas & Haenlein, Michael (2010) Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons* 53:1. 59–68.

Karppinen, Kari, Matikainen, Janne (2012) *Julkisuus ja demokratia. Vastapaino*, Tampere.

Karvonen, Erkki (2008) Poliitikot julkkiksina. Huomioita viihteellistyvistä poliitikkojulkisuudesta. *Media & Viestintä*. Vol 31:5 (2008)

<file:///C:/Users/Minna/Downloads/73673-Artikkelin%20teksti-98771-1-10-20180720.pdf>

Kellner, Douglas (2016) *American Nightmare*. Donald Trump, Media Spectacle, and Authoritarian Populism. Rotterdam. Sense Publishers.

Kestilä-Kekkonen Elina & Korvela Paul-Erik (2017) Vaali- ja puolueosallistumisesta demokratiainnovaatioihin: syventyykö vai heikentyykö demokratia? Teoksessa Kestilä-Kekkonen Elina & Korvela Paul-Erik (2017) *Poliittinen osallistuminen*. Vanhan ja uuden osallistumisen jännitteitä. SoPhi. Jyväskylän yliopisto. 8–29.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/54624/978-951-39-7077-2.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

Kivisto, Peter (2011) *Key Ideas in Sociology*. California, Sage Publications.

Laaksonen Salla-Maaria, Matikainen Janne, Tikka Minttu (2013) *Otteita verkosta*. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere, Vastapaino.

Laaksonen Salla-Maaria, Matikainen Janne (2013) Tutkimuskohteena vuorovaikutus ja keskustelu verkossa. Teoksessa Laaksonen Salla-Maaria, Matikainen Janne, Tikka Minttu *Otteita verkosta*. *Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere, Vastapaino. 193–215.

Marwick Alice (2013) Memes:

<http://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1536504213511210> Linkki tarkistettu

27.2.2019

Matikainen, Janne (2012) Sosiaalinen media – uudenlainen julkisuus. Teoksessa Karppinen, Kari, Matikainen, Janne (2012) *Julkisuus ja demokratia*. Vastapaino, Tampere. 133–159

Milner, Ryan M. (2016) *The World Made Meme*. Public Conversations and Participatory Media. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

Nooney, Laine, Portwood-Stacer Laura (2014) One Does Not Simply: An Introduction to the Special Issue on Internet Memes:

<http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1470412914551351> Linkki tarkistettu

27.2.2019

Oring Elliot (2009) *Engaging Humor*. Urbana&Chicago, University of Illinois Press.

Paasonen, Susanna (2013) Ihmisiä, kuvia, tekstejä ja teknologioita. Teoksessa Laaksonen Salla-Maaria, Matikainen Janne, Tikka Minttu *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere, Vastapaino. 34–48.

Raiskila, Miira & Wiberg Matti (2017) Demokratian ritareista näppäimistösureihin: Poliittisen osallistumisen kirjo laajenee. Teoksessa Kestilä-Kekkonen Elina & Korvela Paul-Erik (2017) *Poliittinen osallistuminen*. Vanhan ja uuden osallistumisen jännitteitä. SoPhi. Jyväskylän yliopisto. 30–51.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/54624/978-951-39-7077-2.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

Ridell, Seija, Kymäläinen, Päivi, Nyysönen, Timo (2009) Julkisen tilan poetiikkaa ja politiikkaa. Tieteidenvälisiä otteita vallasta kaupunki-, media- ja virtuaalituloissa. Tampere, Tampere University Press.

Schwering, Markus (2014) Internet and Public Sphere. What the Web Can't do.

<https://www.resetdoc.org/story/internet-and-public-sphere-what-the-web-cant-do/>

Linkki tarkastettu 27.2.2019

Seppänen Janne (2001) *Katseen voima*. Kohti visuaalista lukutaitoa. Tampere, Vastapaino. UUEMPI PAINOS 2009

Seppänen, Janne (2005) *Visuaalinen kulttuuri*. Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle. Tampere, Vastapaino.

Shifman, Limor (2014) *Memes in digital culture*. Cambridge, Massachusetts, The MIT Press.

Shifman Limor (2014) The Cultural Logic of Photo-Based Meme Genres:
<http://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1470412914546577> Linkki tarkistettu 27.2.2019

Shifman Limor, Menahem Blondheim (2010) *The medium is the joke*: online humor about and by networked computers.
<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1461444810365311> Linkki tarkistettu 27.2.2019

Taussig, Michael (1999) *Defacement: Public Secrecy and the Labor of the Negative*. San Francisco, CA: Stanford University Press.

Tuomi Jouko, Sarajärvi Anneli (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki, Tammi.

Van Dijck, Jose (2013) *Culture of connectivity: A Critical History of Social Media*. New York, Oxford University Press.

Voth, Ben (2013) Presidential Debates 2012. Teoksessa *The 2012 Presidential Campaign*. A Communication Perspective. Rowman & Littlefield Publishers Inc.

